ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

នាយកដ្ឋាន ផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP)

រោគសញ្ញាជំងឺជ្រូក

មករា ២០០៩

ឧបត្ថម្ភដោយ:

សហគមន៍អឺរ៉ុប

ក្រសួងកសិកម្ម
រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

អង្គការស្បៀង និងកសិកម្ម
នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ

មាតិកា

		ទំព័រ
តារាងរូបភាព		៤
សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ		៧
សេចក្ដីផ្ដើម		៩
ជំពូក ១:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យទូទៅ	១១
ជំពូក ២:	ការពិនិត្យរោគវិនិច្ឆ័យលើស្បែក	១៣
ជំពូក ៣:	ការពិនិត្យលើភ្នែក	២១
ជំពូក ៤:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យលើដុំពក	២៧
ជំពូក ៥:	ការពិនិត្យទ្វារធំ និងលាមក	៣១
ជំពូក ៦:	ការពិនិត្យក្រសាល់គូថ	៣៩
ជំពូក ៧:	ការពិនិត្យផ្លូវបន្តពូជ និងទឹកនោម	៤១
ជំពូក ៨:	ដំបៅលើប្រដាប់បន្តពូជ	៤៣
ជំពូក ៩:	ទឹកនោមមានពណ៌ខុសធម្មតា	៤៥
ជំពូក ១០:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យកន្ទ្រាមដោះ	៤៧
ជំពូក ១១:	ការពិនិត្យលើសកម្មភាពរបស់ជ្រូក	៥១
ជំពូក ១២:	ការពិនិត្យច្រមុះ និងការដកដង្ហើម	៥៧
ជំពូក ១៣:	ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យជំងឺប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ	៦១
ជំពូក ១៤:	ការពិនិត្យសត្វ ដែលបង្ហាញសញ្ញាមិនស៊ីចំណី	៦៧

តារាងរូបភាព

ទំព័រ

រូបភាពទី ១.១: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ចូលក្នុងទ្រូង ដើម្បីសង្កេតជ្រូក ១១
រូបភាពទី ១.២: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ស្ទាបជ្រូកដើម្បីពិនិត្យឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ១១
រូបភាពទី ១.៣: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វវាស់កម្តៅជ្រូក ១២
រូបភាពទី ១.៤: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វសាកសួរព័ត៌មានពីកសិករ ១២
រូបភាពទី ២.១: កូនជ្រូកមានជំងឺរលាកស្បែក ១៣
រូបភាពទី ២.២: កូនជ្រូកមួយចំនួនក្នុងសំបុកឆ្លងជំងឺរលាកស្បែក ១៣
រូបភាពទី ២.៣: ស្បែកជ្រូកកើតជំងឺកញ្ជ្រិល ១៤
រូបភាពទី ២.៤: ជ្រូកកើតអង្កែនៅលើស្បែក ១៥
រូបភាពទី ២.៥: ជ្រូកកើតអង្កែនៅលើត្រចៀក ១៥
រូបភាពទី ២.៦: ជ្រូកមានចំណុចក្រហមលើស្បែក ១៦
រូបភាពទី ២.៧: ស្បែកជ្រូកក្រហមដោយកម្តៅថ្ងៃ ១៦
រូបភាពទី ២.៨: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្ត ១៧
រូបភាពទី ២.៩: ត្រចៀកកូនជ្រូកឡើងពណ៌ខៀវ ១៩
រូបភាពទី ២.១០: កូនជ្រូកកើតជំងឺត្រចៀកខៀវ ១៩
រូបភាពទី ២.១១: មេជ្រូករុកគួនដោយរុយ ២០
រូបភាពទី ៣.១: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពធម្មតា ២១
រូបភាពទី ៣.២: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពមិនធម្មតា ២១
រូបភាពទី ៣.៣: កូនជ្រូកកើតជំងឺហើមត្របកភ្នែក ២២
រូបភាពទី ៣.៤: ជ្រូករលាកជាលិកាកែវភ្នែកដោយជំងឺប៉េស្ត ២៣
រូបភាពទី ៣.៥: កូនជ្រូកស្លេកស្លាំង ២៤
រូបភាពទី ៣.៦: ជ្រូកកើតខាន់លឿង ២៥
រូបភាពទី ៤.១: បូស ឬអាប់សែបណ្តាលមកពីការចាក់ថ្នាំមិនបានត្រឹមត្រូវ ២៧

រូបភាពទី ៤.២: បូស ឬអាប់សែបណ្ដាលមកពីការវះកាត់ ២៧
រូបភាពទី ៤.៣: ដុំពកកើតបណ្ដាលមកពីជ្រូកត្រដុសត្រចៀក ២៨
រូបភាពទី ៤.៤: ដុំពកកើតនៅ ២អាទិត្យបន្ទាប់ពីជ្រូកដុសត្រចៀក ២៨
រូបភាពទី ៤.៥ ក្លួន ឬអ៊ែនី ២៩
រូបភាពទី ៥.១: កូនជ្រូកទើបកើតមានជំងឺរាកបង្កដោយអ៊ីកូលី ៣២
រូបភាពទី ៥.២: លក្ខណៈពិសេសរបស់កូនជ្រូករាកបង្កដោយកុកស៊ីឌីយ៉ូស៊ីស ៣៣
រូបភាពទី ៥.៣: កូនជ្រូករាកបង្កដោយ ក្លូស្ទ្រីឌីយ៉ូម ៣៣
រូបភាពទី ៥.៤: កូនជ្រូករាកបន្ទាប់ពីផ្ដាច់ដោះ ៣៤
រូបភាពទី ៥.៥: រាកមានសភាពជាំទឹកបណ្ដាលមកពីជំងឺសាម៉ូណែលឡូស៊ីស ៣៤
រូបភាពទី ៥.៦: រាកមានពណ៌ប្រផេះ ៣៥
រូបភាពទី ៥.៧: លាមកក្លៀនហើយស្ងួត ៣៦
រូបភាពទី ៥.៨: អាស្ការីសជាព្រូនធំងាយមើលឃើញក្នុងលាមក ៣៧
រូបភាពទី ៦.១: ជ្រូកល្បៀនក្រសាល់គួថ ៣៩
រូបភាពទី ៧.១: ហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជ ៤១
រូបភាពទី ៧.២: ចាំបាច់ត្រូវសង្កេតកម្រាលទ្រុងព្រោះការរលាកផ្លោកនោមធ្ងន់ធ្ងរអាចទាក់ទង
នឹងការមិនហូរខ្ទុះចេញ ឬការហូរចេញឱ្យឃើញដែរ តែមានកម្រិតតិចតួច ៤២
រូបភាពទី ៧.៣: ហូរខ្ទុះបន្ទាប់ពីកើតកូនរួច ៤២
រូបភាពទី ៨.១: ប្រដាប់បន្តពូជមិនសមស្របសម្រាប់ការបន្តពូជ ៤៣
រូបភាពទី ៩.១: ដើម្បីពិនិត្យទឹកនោម ត្រូវដាស់ជ្រូកឱ្យក្រោកហើយរង់ចាំបន្តិច ជ្រូកនឹងនោម ៤៥
រូបភាពទី ១០.១: បើមេជ្រូកគ្មានទឹកដោះបន្ទាប់ពីកើតកូនពេទ្យសត្វត្រូវព្យាបាលវាជាបន្ទាន់ ៤៧
រូបភាពទី ១០.២: មានតែក្បាលដោះមួយចំនួនដែលអាចផលិតទឹកដោះ
សម្រាប់កូនជ្រូក ២ ទៅ ៣ ក្បាលប៉ុណ្ណោះ ៤៨
រូបភាពទី ១០.៣: ដំបៅបង្កដោយធ្មេញកូនជ្រូក ៤៩
រូបភាពទី ១០.៤: ដំបៅបង្កដោយជំងឺអុតក្ដាម ៤៩
រូបភាពទី ១១.១: មេជ្រូកមិនអាចទ្រខ្លួននឹងជើងក្រោយឆ្វេង ៥១

រូបភាពទី ១១.២: រលាកសន្លាក់ជង្គង់ជើងក្រោយ ៥២
រូបភាពទី ១១.៣: រលាកសន្លាក់ជើងមុខ ៥២
រូបភាពទី ១១.៤: ដំបៅបណ្តាលមកពីការប៉ះទង្គិចនឹងទ្រុងដែក ៥២
រូបភាពទី ១១.៥: ដំបៅបណ្តាលមកពីការខូចជើង ៥២
រូបភាពទី ១១.៦: ដំបៅបណ្តាលមកពីជំងឺអុតក្តាម ៥៣
រូបភាពទី ១១.៧: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្តស្រួចស្រាវពិបាកធ្វើចលនា ៥៤
រូបភាពទី ១១.៨: ជ្រូកអង្គុយដូចឆ្កែ ៥៤
រូបភាពទី ១១.៩: កូនជ្រូកទន់ជើង ឬកន្ត្រាក់ជើងទើបនឹងកើត ៥៥
រូបភាពទី ១២.១: មានភាពងាយស្រួលក្នុងការអង្កេតឃើញជ្រូកក្អក ប៉ុន្តែការដឹងពីចំនួននៃការក្អក និងបញ្ហាដំណកដង្ហើមមានសារៈសំខាន់ណាស់ ៥៧
រូបភាពទី ១២.២: ក្នុងករណីរលាកសួត ក្អកមួយៗ និងមានការឈឺចាប់ក្នុងការដកដង្ហើម គឺ ប្រឹងដកយ៉ាងពិបាក ៥៨
រូបភាពទី ១២.៣: ហូរខ្ទុះតាមច្រមុះ ៥៩
រូបភាពទី ១២.៤: ហូរឈាមមានពពុះតាមច្រមុះ ៦០
រូបភាពទី ១៣.១: កូនជ្រូកប្រកាច់ដោយសារឆ្លងជំងឺស្ត្រិបតូកុកគូស ៦១
រូបភាពទី ១៣.២: កូនជ្រូកឈរមិននឹង និងហើមត្របកភ្នែកដោយសារជំងឺហើម ៦២
រូបភាពទី ១៣.៣: កូនជ្រូកញ្ញាក់ញ័រជាទូទៅគឺ ខ្សោយ និងមានទំហំខុសៗគ្នា ដោយសារមេជ្រូកឆ្លងជំងឺប៉េស្តនៅពេលដើម ៦២
រូបភាពទី ១៣.៤: ឆ្កែមានជំងឺឆ្កែឆ្កួត ៦៣
រូបភាពទី ១៤.១: កូនជ្រូកបង្ហាញ រោគសញ្ញាតេតាណុស (នៅពេលដែលអ្នកប៉ះវាមិនក្រោក ឬមិនរត់ទេ) បន្ទាប់ពីក្រៀវបាន២-៣ថ្ងៃ ៦៤
រូបភាពទី ១៤.២: សម្រាម សំណើម និងលក្ខខណ្ឌដែលគ្មានខ្យល់ជាលក្ខខណ្ឌដែលល្អបំផុតសំរាប់បាក់តេរីក្លូស្ត្រីដ្យូម ៦៥
រូបភាពទី ១៥.១: ជ្រូកមានការឈឺចាប់ខ្លាំង និងមិនអាចស៊ីចំណីបានដោយសារដំបៅក្រពះ ៦៧
រូបភាពទី ១៥.២: កូនជ្រូកងាប់នៅក្នុងពោះដោយសារកើតមិនអស់ និងសុកមិនធ្លាក់ ៦៨

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះ៖

- ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ចំពោះការគាំទ្រជាថវិកា សំភារៈ ស្មារតី និងបច្ចេកទេស ដើម្បីអោយសៀវភៅនេះលេចចេញជារូបរាងឡើង ។

- ថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងជាពិសេស ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចន្ទ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងសហការីដែលជួយផ្តួចផ្តើម និងជ្រោមជ្រែងអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ដើម្បីឱ្យគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ដំណើរការបានល្អតាំងពីចាប់ផ្តើមរហូតដល់ពេលនេះ ជាពិសេសអាចឱ្យគម្រោងអនុវត្តសកម្មភាពមួយចំនួនបានតាមរយៈ Contribution Agreement ជាមួយអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ។

- គណៈកម្មាធិការដឹកនាំគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ដែលបានជួយតំរង់ទិស និងការណែនាំល្អៗរហូតមកដល់ពេលនេះ ។

- មន្ត្រីសំរបសំរួលគម្រោង មកពីនាយកដ្ឋាន និងការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាលខេត្តគោលដៅទាំង៤នៃគម្រោង មន្ត្រីពាក់ពន្ធ័នានា និងក្រុមជំនួយការបច្ចេកទេសនៃគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជាសហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ផ្តល់ជាគំនិតបច្ចេកទេស និងការប្រឹងប្រែងនានា។

- លោក **Yves Froehlich** អ្នកជំនាញផ្នែកចិញ្ចឹមជ្រូក និងជាអ្នកសំរបសំរួលសកម្មភាព និងសហការីមកពីអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ដែលបានរៀបចំនូវខ្លឹមសារ និងផ្តល់នូវរូបថតសំរាប់ការផលិតសៀវភៅនេះ អោយលេចចេញជារូបរាងឡើង និងសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពគម្រោង ។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ០៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

នាយកគម្រោង

បណ្ឌិត ខុ ចរិកា

សេចក្តីផ្តើម

ការចិញ្ចឹមជ្រូកនៅប្រទេសកម្ពុជា ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាពរបស់ប្រជាកសិករ ដោយផ្តល់នូវប្រាក់ចំណេញ ជួយផ្គត់ផ្គង់ដល់ការខ្វះខាត និងជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គាត់។ ជំងឺ គឺជាបញ្ហាសំខាន់មួយ ដែលកសិករតែងតែជួបប្រទះក្នុងការចិញ្ចឹមជ្រូក។ សៀវភៅខ្នាតតូចនេះរៀបរៀងឡើងក្នុងគោលបំណង ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីជំងឺជ្រូក និងការព្យាបាលអោយកាន់តែប្រសើរថែមទៀត ដើម្បីកាត់បន្ថយការខាតបង់ដោយជំងឺ ដែលជាផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សេដ្ឋកិច្ចនៃការចិញ្ចឹមជ្រូកទាំងមូល។ ក្រោមការឧបត្ថម្ភជំនួយឥតសំណងរបស់សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និងក្រោមការដឹកនាំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចាន់ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សហការជាមួយអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) និងអ្នកជំនាញផ្សេងៗទៀតក្នុងវិស័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល បានផ្តួចផ្តើមរៀបរៀងសៀវភៅ "**រោគសញ្ញាជំងឺជ្រូក**" នេះឡើង ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ដល់ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិ (VAHW) ភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាកម្មបសុពេទ្យ និងកសិករចិញ្ចឹមសត្វនានា ក្នុងការកសាងសមត្ថភាព និងផ្តល់សេវាកម្មអោយកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេសទៅដល់ប្រជាកសិករនៅតាមបណ្តាខេត្តគោលដៅទាំង៤ នៃគម្រោង គឺខេត្តតាកែវ កំពង់ស្ពឺ កំពង់ឆ្នាំង និង ពោធិ៍សាត់។

ជំពូក ១ ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យទូទៅ

I. រោគសញ្ញាជំងឺជាអ្វី?

- រោគសញ្ញា គឺជាសញ្ញាសំគាល់មិនប្រក្រតីទាំងឡាយ ដែលលេចចេញ និងកើតឡើងលើខ្លួនសត្វក្នុងពេលសត្វមានជំងឺ ។ យើងអាចសំគាល់ រោគសញ្ញាបានតាមរយៈ
  - វិញ្ញាណទាំង៥ របស់យើង(ឃើញ ឮ ធំក្លិន ក្តៅ ត្រជាក់ ទន់ រឹង...)
  - បច្ចេកទេសពិនិត្យ (ប៉ះ ស្ទាប វាស់កំដៅ ដេញអោយដើរ...)
- ពេលភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ បានស្គាល់ច្បាស់រោគសញ្ញា គាត់អាចកំណត់ជំងឺ និងគ្រប់គ្រងបញ្ហាបាន ។
- សៀវភៅខ្នាតតូចនេះ បង្ហាញយ៉ាងសាមញ្ញនូវរោគសញ្ញា ដែលងាយស្រួលសង្កេត និង ផ្តល់ចំណុចសំខាន់ៗសម្រាប់កំណត់ឈ្មោះជំងឺ ។

ដើម្បីស្គាល់រោគសញ្ញាភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិត្រូវពិនិត្យសត្វឱ្យបានច្បាស់លាស់

II. បច្ចេកទេសពិនិត្យជ្រូក

យើងចាំបាច់:

- ត្រូវចូលឱ្យជិតជ្រូក ។
- ត្រូវសង្កេតការក្រោក និងបម្លាស់ទីរបស់ជ្រូក ។

រូបភាពទី ១.១: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ចូលក្នុងទ្រុង ដើម្បីសង្កេតជ្រូក

រូបភាពទី ១.២: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ ស្ទាបជ្រូកដើម្បីពិនិត្យឲ្យបានត្រឹមត្រូវ

- ត្រូវសង្កេតសញ្ញាផ្សេងៗ ពីច្រមុះដល់កន្ទុយ ។
- ត្រូវស្ទាបលើដងខ្លួន ។
- គួរហែកមាត់ជ្រូកពិនិត្យ ។

ចាំបាច់បំផុត:

- ត្រូវមានសីតុណ្ហមាត្រ (ទែម៉ូម៉ែត្រ) សម្រាប់វាស់កម្តៅជ្រូក ។ ការវាស់កម្តៅ ត្រូវធ្វើឡើងនៅពេលព្រឹក ។
- ជ្រូកក្តៅខ្លាំងនៅពេលព្រឹក មានន័យថាជ្រូក មានជំងឺ ។
- សង្កេតមើលចង្វាក់ដង្ហើមជ្រូក ។

រូបភាពទី ១.៣: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វ វាស់កម្តៅជ្រូក

III. ការសាកសួរម្ចាស់ជ្រូក

ជាការពិត រាល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗមួយចំនួនដែល ទាក់ទងនឹងជ្រូក គឺត្រូវផ្តល់ដោយកសិករ ព្រោះគាត់ជាអ្នកថែទាំរៀងរាល់ថ្ងៃ ។ សំណួរដែលគួរសួរទៅកសិករមាន:

- តើជ្រូកស៊ីចំណីឬទេ? ព្រោះបើជ្រូកឈប់ស៊ី វាជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរ និងត្រូវប្រញាប់វាស់កម្តៅជាបន្ទាន់ (គ្រុនក្តៅ=មានការចម្លងរោគ)
- តើជ្រូកចេញរោគសញ្ញានៅពេលណា? ដើម្បីដឹងថា វាជាជំងឺស្រួចស្រាវ ឬមិនសូវស្រួចស្រាវ ។
- តើមានជ្រូកធំ ឬកូនជ្រូកឈឺប៉ុន្មានក្បាល? ដើម្បីដឹងថាវាជាជំងឺឆ្លង ឬអត់ ។
- តើបានប្រើថ្នាំអ្វីហើយឬនៅ? ដើម្បីដឹងថា គាត់ព្យាបាលហើយ ឬមិនទាន់ និងឱ្យយើងប្រយ័ត្នប្រយែង ក្នុងការជ្រើសរើសថ្នាំមកប្រើ ។

រូបភាពទី ១.៤: ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វសាកសួរព័ត៌មានពីកសិករ

ជំពូក ២ ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យលើស្បែក

ជំងឺ និងបញ្ហាមួយចំនួនអាចធ្វើឱ្យស្បែកផ្លាស់ប្តូរសណ្ឋានៈ

- ចំពោះពណ៌ៈ ក្រហម ស្វាយ ខៀវ...
- ចំពោះការស្ទាបៈ ក្តៅ មានជាតិខ្លាញ់រងើម កន្លែងប៉ោងខុសធម្មតា...
- ចំពោះស្លាកស្នាមៈ ក្រមំ ស្លាកស្នាម ខ្ទុះ...
- ចំពោះបរាសិតៈ ដង្កែ រុយ...

I. ខ្លាញ់រងើមលើស្បែក

ក. មូលហេតុ

ស្តាហ្វីឡូកុកកូស ជាបាក់តេរី ហើយវារាតត្បាត ធ្វើឱ្យរលាត់ស្បែក និងបង្កឱ្យមានការឆ្លងជំងឺ។

ខ. រោគសញ្ញា

- ដំបូងចំណុចតូចពណ៌ត្នោតចាស់ ចាប់ផ្តើមចេញ ពីផ្នែកជុំវិញមុខ ឬជើង។
- កន្លែងដែលមានខ្លាញ់រងើមមានសភាពកខ្វក់។
- បន្ទាប់មកប្រែទៅជាពណ៌ត្នោត ហើយរាល ដាលបន្តិចម្តងៗ រហូតដល់ពេញខ្លួនទាំងមូល។
- ការរាតត្បាតធ្ងន់ធ្ងរអាចធ្វើឱ្យកូនជ្រូកងាប់បាន។

រូបភាពទី ២.១: កូនជ្រូកមានជំងឺរលាកស្បែក

រូបភាពទី ២.២: កូនជ្រូកមួយចំនួនក្នុងសំបុកឆ្លងជំងឺរលាកស្បែក

គ. ការពារ

- ជៀសវាងកម្រាលទ្រុងសើម។ កម្រាលមិនល្អនាំឱ្យដំបៅជង្គង់ជ្រូក។
- កាត់ធ្មេញកូនជ្រូកឱ្យល្អ ដើម្បីបង្ការការខាំក្បាលដោះ។
- លាងសំអាតដោះមេជ្រូក២ដងក្នុងមួយថ្ងៃ ជាមួយទឹកអ៊ីយ៉ូឌីន ព្រោះកន្ទ្រាមដោះជាកន្លែងផ្ទុកមេរោគ និងបណ្តាលអោយមានការឆ្លងរាលដាលជំងឺ។

ឃ. ព្យាបាល

គ្មានប្រសិទ្ធភាព ប៉ុន្តែអាចប្រើថ្នាំខាងក្រោមនេះដើម្បីឱ្យស្ថានភាពសត្វប្រសើរជាងមុន។

- អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន អិលអា (Amoxicillin LA) ឬឡាំងកូមីស៊ីន (Lincomycin)។
- បាញ់ថ្នាំសម្លាប់មេរោគលើស្បែក ធីអេច៤ (TH4) ១០-២០ ម.ល លាយជាមួយទឹក ១លីត្រ)។

II. ផ្ទាំងក្រហមលើស្បែក

១. បង្កឡើងដោយជំងឺកញ្ជ្រិល

វាបង្កឡើងដោយបាក់តេរី និងមានស្ទើរគ្រប់កសិដ្ឋាន។ ជំងឺនេះ មិនសូវកើតមានចំពោះកូនជ្រូកអាយុតិចជាងបីខែទេ។

ក. រោគសញ្ញា

- ផ្ទាំងពណ៌ក្រហមធំៗនៅលើស្បែកប្រែទៅជាខ្មៅ។
- ជ្រូកងាប់យ៉ាងទាន់ហន់ (បើស្រួចស្រាវ)។
- កម្តៅឡើងខ្លាំង (៤១ អង្សាសេ) ហើយវាមិនស៊ីចំណី។

រូបភាពទី ២.៣: ស្បែកជ្រូកកើតជំងឺកញ្ជ្រិល

ខ. ការពារ

អាចចាក់ថ្នាំបង្ការជ្រូក នៅអាយុ ៤ខែ (ចាក់រុយវ៉ាក់របស់ក្រុមហ៊ុនមេរីយ៉ាល់ ពីរដងក្នុងចន្លោះ ៤អាទិត្យ)។

គ. ព្យាបាល

ចាក់ប៉េនីស៊ីលីន (Penicillin) ឬអាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) ចំនួន ៣ ទៅ ៥ថ្ងៃ។

ចំណុចក្រហម

២. បង្កឡើងដោយសារអង្កែ

វាបង្កឡើងដោយបរាសិត ដែលបណ្ដាលឱ្យសត្វលូតលាស់យឺត។

ក. រោគសញ្ញា

- មានចំណុចក្រហមៗ ជាច្រើននៅលើស្បែក ដែលសំខាន់នៅត្រង់ខ្នង និងពោះ។
- ជ្រូកនៅមិនសុខ និងត្រដុសខ្នងជាញឹកញាប់។
- បក់ត្រចៀកចុះឡើង។

ខ. ការពារ

ចាក់ការពារជ្រូក រាល់៣ខែម្តង ជាមួយអ៊ីវ៉ូម៉ិចទីន (Ivomectin)។

គ. ព្យាបាល

ចាក់អ៊ីវ៉ូម៉ិចទីន (Ivomectin) ២ដង ក្នុងកម្រិត ១ ម.ល ក្នុង ៣០ គ.ក្រ ជ្រូករស់ក្នុងអំឡុង ២ អាទិត្យ ព្រោះវដ្តជីវិតបរាសិតគឺ ១០ ទៅ ១៤ ថ្ងៃ។

ចំណុចក្រហម

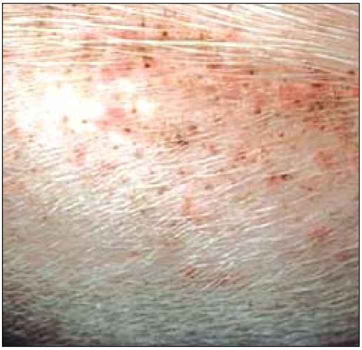

រូបភាពទី ២.៤: ជ្រូកកើតអង្កែនៅលើស្បែក

រូបភាពទី ២.៥: ជ្រូកកើតអង្កែនៅលើត្រចៀក

៣. បង្កឡើងដោយរុយ ឬមូស

វដ្តជីវិតរបស់រុយគឺ ១ ទៅ ២ អាទិត្យ ហើយរុយញីអាចពងបាន៤០០ពង។ ពួកវាចូលចិត្តកន្លែងសើម។

ក. រោគសញ្ញា

- មានស្នាមអុចក្រហមៗ និងរលាត់តិចៗលើ ស្បែក។
- មានការបាត់បង់ឈាម និងជ្រូកល្ងូតលាស់តិចតួច។

ខ. ការពារ

- បំបាត់ជម្រករុយ ឬមូស។
- បំបាត់ (លាងសំអាត) គ្រប់ដែលរុយពងដាក់បំពេញក្រលុកក្នុងទ្រុងនិងសំអាតរបស់ដែលប្រឡាក់ប្រឡូកនៅតាមជញ្ជាំងព្រោះកន្លែងទាំងនេះវាទាក់ទាញរុយ ឬមូសឱ្យមកពងណាស់។

រូបភាពទី ២.៦:
ជ្រូកមានចំណុចក្រហមលើស្បែក

គ. ព្យាបាល

- ប្រើថ្នាំបាញ់សម្លាប់សត្វល្អិត (ទ្រិកលរ័ហ្វុង) លើជម្រករុយ ឬមូស។
- បាញ់ថ្នាំប៊ុយតុក (Butox) លើខ្លួនសត្វរៀងរាល់ ២ខែម្តង។
- ចាក់ថ្នាំដិចសាមេតាសូន (Dexamethosone) បើស្បែករលាត់ខ្លាំង។

ស្បែកប្រែជាក្រហម

៤. ក្រហមដោយកម្តៅថ្ងៃ

ក. រោគសញ្ញា

- ស្បែកក្រហម
- ស្បែករលាក ហើយសើម។
- ជ្រូកបង្ហាញការឈឺចាប់ និងនៅមិនសុខ។

រូបភាពទី ២.៧:
ស្បែកជ្រូកក្រហមដោយកម្តៅថ្ងៃ

ខ. ការពារ

- ត្រូវមានម្លប់នៅក្នុងទ្រុង។

គ. ព្យាបាល

- ត្រូវបាញ់ទឹកលើជ្រូក ដើម្បីបន្ថយកម្ដៅ។
- ត្រូវមានទឹកគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ជ្រូកផឹក។
- ចាក់ថ្នាំប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល (Paracetamol) ដើម្បីបញ្ចុះកម្ដៅជ្រូក និងបន្ថយការរលាក។

ស្បែកឡើងអុចពណ៌ស្វាយ

៥. បង្ករឡើងដោយជំងឺប៉េស្ដ

ក. រោគសញ្ញា

- មានលេចឡើងជាំគ្រាប់ឈាមអុចៗលើស្បែក ហើយស្បែកប្រែជាពណ៌ស្វាយដែលដំបូង ត្រង់ត្រចៀក និងកន្ទុយ រួចរាលដាលទៅច្រមុះ ជើង ពោះ និងខ្នង។
- ក្ដៅខ្លាំងលើសពី ៤០ អង្សាសេ ចំនួន ២ ទៅ ៣ថ្ងៃ។
- លាមករាកពណ៌លឿងប្រផេះ និងមានក្លិនស្អុយ ឆ្អាប។
- ដំណើរទ្រេតទ្រោត ច្រើនអង្គុយចុះនៅមិននឹង។

រូបភាពទី ២.៨: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្ដ

ខ. ព្យាបាល

គ្មានការព្យាបាលទេ ប៉ុន្តែ:

- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក(ស៊ុលហ្វា ជាមួយទ្រីមេតូព្រីម (Sulfa TMP) ឬអង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) អាចបង្ការការវាយលុករបស់ជំងឺឱកាសនិយម ដូចជាបាស៊ីរ៉ែលឡា សាល់ម៉ូណែលឡា។
- ប្រើប្រាស់ថ្នាំដូចជាការ៉ាស៊ីល(Carasil) ឬអេម៉ាតូប៉ង់(Hematopan) ដើម្បីជំរុញឱ្យប្រព័ន្ធការពារសត្វបានប្រសើរអាចធ្វើឱ្យជ្រូកជាបាន។

គ. ការពារ

- ចាក់វ៉ាក់សាំងកូនជ្រូកនៅអាយុ ៣អាទិត្យ ៧ អាទិត្យ និង ១១អាទិត្យ។
- ចាក់វ៉ាក់សាំងជ្រូកក្រមុំ មេជ្រូក និងបា រៀងរាល់ ៦ខែម្តង។
- ប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះវ៉ាក់សាំង:
  - ការជ្រើសរើស: វ៉ាក់សាំងមួយចំនួនមានប្រសិទ្ធភាពដូចជា (ប៉េស្តវ៉ាក់ ឬកូឡាប៉េស្ត ឬ ស៊ី អេស អេហ្វ របស់អាំងទែវេត)។
  - ការថែរក្សា: ត្រូវដាក់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវនៅកន្លែងត្រជាក់។ត្រូវប្រើឱ្យអស់ តែក្នុងអំឡុងពេល ១ម៉ោងបន្ទាប់ពីរលាយជាមួយទឹករួច។ វ៉ាក់សាំងដែលសល់មិនអាចរក្សាទុកបានទេ។
  - បច្ចេកទេសចាក់: ចាក់នៅសាច់ដុំជាមួយម្ជុលត្រឹមត្រូវ (ចំពោះមេជ្រូក ម្ជុលប្រវែង ៤០-៥០ ម.ល)។

ស្បែកឡើងពណ៌ខៀវ

៦. បង្កឡើងដោយជំងឺសាល់ម៉ូណែលឡូស៊ីស

បាក់តេរីសាល់ម៉ូណែលឡា ចម្លងរាលដាលលើមនុស្ស និងសត្វ។ បាក់តេរីសាល់ម៉ូណែលឡាមួយចំនួន អាចធ្វើឱ្យជ្រូកឈឺ។ ការចម្លងខ្លាំងក្លារបស់បាក់តេរីសាល់ម៉ូណែលឡាកូលេរ៉ាស៊ូ កើតមានចំពោះជ្រូកអាយុ ១២-១៤អាទិត្យ។

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ២.៩: ត្រចៀកកូនជ្រូកឡើងពណ៌ខៀវ

- ស្បែកចុងត្រចៀក កន្ទុយ ច្រមុះ និងជើង ប្រែជាពណ៌ខៀវ ។
- គ្រុនក្តៅខ្លាំងលើសពី ៤០អង្សាសេ ។
- រលាកសួត និងឈឺចាប់លើផ្លូវដង្ហើម ។
- លាមករាគមានក្លិនស្អុយខ្លាំងខុសពីធម្មតា ។
- កើតលើជ្រូកអាយុតិចជាង ៦ខែ ។

ខ. ការពារ

- អនុវត្តអនាម័យឱ្យបានល្អដោយសម្លាប់មេរោគ ។
- បើមានជំងឺនេះកើតមាន ទឹកដែលដាក់ឱ្យជ្រូកផឹកក្នុងទ្រុងត្រូវមានអនាម័យល្អ ។
- ការចាក់ថ្នាំបង្ការមិនមានប្រយោជន៍ទេចំពោះជំងឺនេះ ។

គ. ព្យាបាល

ចាក់ថ្នាំអង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) ។

៧. បង្កឡើងដោយជំងឺត្រចៀកខៀវ

(Porcine Respiratory and Reproductive Syndrome, PRRS)

ក. រោគសញ្ញាលើមេជ្រូក

- ត្រចៀកមាន **ពណ៌ខៀវ** ។
- មិនសូវស៊ីចំណី ១ ទៅ ២អាទិត្យ ។ បន្ទាប់មក មេជ្រូកឈប់ស៊ីចំណីហើយស្រកទម្ងន់ ។
- រលូត (ខុសគ្នាពីជំងឺសាល់ម៉ូណេឡា) ចំពោះមេដើម ។

រូបភាពទី ២.១០: កូនជ្រូកកើតជំងឺត្រចៀកខៀវ

ខ. រោគសញ្ញាលើកូនជ្រូក

- ក្អកតិចៗ ។
- ត្រចៀកពណ៌ខៀវ
- កូនជ្រូកស្គម និងមានរោមច្រើន

- ២០% នឹងងាប់បន្ទាប់ពីជួបបញ្ហាដូចនេះ។

គ. ព្យាបាល

- ចាក់ថ្នាំផ្លរហ្វេនីកុល (Florfenicol) សម្រាប់កូនជ្រូក៣អាទិត្យបន្ទាប់ពីផ្ដាច់ដោះ។
- លាយអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Oxytetracycline) សម្រាប់មេជ្រូកស៊ីរយៈពេល ៣អាទិត្យ។

ឃ. ការពារ

បង្ខាំងជ្រូកដែលទិញថ្មីរយៈពេល ៦ អាទិត្យនៅទ្រុងផ្សេងកុំឱ្យមានការប៉ះពាល់ជាមួយជ្រូកដទៃទៀត។

III. បរាសិតខាងក្រៅ

១. ដង្កៃ ចៃ មូស និងរុយ

យើងអាចមើលឃើញលើស្បែក

ក. រោគសញ្ញា

- មានរលាត់នៅលើស្បែក។
- សត្វមានរោមស្រអាប់ បះហើយត្រដុសនៅមិនស្ងៀម។
- បាត់បង់ឈាម និងធំធាត់យឺត។
- ខ្លះទៀតអាចចម្លងជំងឺផ្សេងៗ (រុយចម្លងជំងឺអឺកូលីជាដើម)។

រូបភាពទី ២.១១: មេជ្រូករុកគួនដោយរុយ

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់ថ្នាំដិចសាមេតាសូន (Dexamethasone) (មិនត្រូវចាក់លើមេធើម) ដើម្បីបន្ថយការឈឺចាប់ដោយរលាត់ និងភាពក្រហល់ក្រហាយ។
- បំបាត់ជម្រកសត្វល្អិត និងសំអាតកន្លែងកខ្វក់។
- បាញ់ថ្នាំសម្លាប់មេរោគលើខ្លួនសត្វដូចជា ប៊ុយតុក (Butox)...។
- ចំពោះចៃ និងដង្កៃត្រូវចាក់ថ្នាំអ៊ីវ៉ូមិចទីនតាមក្រោមស្បែក។ ថ្នាំអ៊ីវ៉ូមិចទីន១% សម្រាប់ ៣០ គ.ក្រ ទម្ងន់ជ្រូករស់។

ជំពូក ៣ ការពិនិត្យលើភ្នែក

គេត្រូវពិនិត្យ២ដំណាក់កាលជាប្រចាំ

ផ្នែកខាងក្រៅរបស់ភ្នែកៈ

- ហើមភ្នាសខាងក្នុង។
- បិទភ្នែក ដោយសារមានការឈឺចាប់។
- ការហូរទឹករងៃ ដោយសារមានការរាតត្បាតរបស់បាក់តេរី ត្រូវប្រើថ្នាំបន្តក់ឈ្មោះ ក្លរ៉ង់ហ្វេនីកុល ៣ដង ក្នុងមួយថ្ងៃ។

ជាលិកាក្នុងត្របកភ្នែកៈ

- ជាលិកាត្របកភ្នែកៈ ក្រហម ពិបាកបើកភ្នែក។
- ពណ៌ខុសធម្មតាៈ លឿង ស ឬក្រហម។
- ការហូរចេញមកក្រៅៈ ឈាម ឬខ្ទុះ។

រូបភាពទី ៣.១: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពធម្មតា

រូបភាពទី ៣.២: ភ្នែកជ្រូកមានសភាពមិនធម្មតា

I. ហើមត្របកភ្នែក

បង្កឡើងដោយអឺកូលី

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ៣.៣: កូនជ្រូកកើតជំងឺហើមត្របកភ្នែក

- កើតចំពោះកូនជ្រូកបន្ទាប់ពីផ្តាច់ដោះបាន ពី១ ទៅ៤អាទិត្យ ។
- ភ្នែកក្រហម: (រលាកជុំវិញបរិវេណភ្នែក) ដោយមានហូរទឹកមកជាមួយហើយមិនយូរ ប៉ុន្មានត្របកភ្នែកនឹងបិទជិត ហើយស្អិត ។
- កម្តៅស្ទើរតែធម្មតា ៣៩ អង្សាសេ ។
- ដើរទ្រេតទ្រោត ។
- ជ្រូកភាគច្រើននឹងងាប់ ។

ខ. ព្យាបាល

មានការលំបាក ដោយសារមានរបួសខួរក្បាល (ហើមនៅក្នុងខួរផងដែរ) ។

- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក អង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន ជាមួយស៊ុលហ្វាទ្រីមេតូព្រីម (Enrofloxacine + Sulfa TMP) ដើម្បីទប់ទល់ការរាតត្បាតផ្លូវដង្ហើម ។
- បន្ថយកម្តៅត្រូវចាក់ថ្នាំដូចជា: ប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល (Paracetamol) ឬកាល់ម៉ាស៊ីន (Calmgine) ឬអាណាហ្សាំង (Alnagine) ។

គ. ការពារ

- ផ្តល់ចំណីដែលមានប្រូតេអ៊ីនត្រឹម១៨ % បានហើយ ។
- ប្រើក្លរីន សម្រាប់សំអាតទឹកជ្រូកផឹក ។
- អនាម័យទ្រុងឱ្យបានស្អាតល្អ ។

II. ជាលិកាត្របកភ្នែកមានភាពមិនប្រក្រតី

១. ជាលិកាត្របកភ្នែកមានពណ៌ក្រហម: ជំងឺប៉េស្ត

ជាលិកាកែវភ្នែកមានពណ៌ក្រហម អាចបណ្តាលមកពីការឆ្លងជំងឺផ្សេងៗ ប៉ុន្តែនៅកម្ពុជាយើង គេសង្កេតឃើញថា ភាគច្រើនកើតឡើងដោយសារជំងឺប៉េស្ត ។

ក. រោគសញ្ញា

- រលាកជាលិកាកែវភ្នែក (រលាកនៅបរិវេណភ្នែក) ហើមត្របកភ្នែក ដោយមានហូរទឹកភ្នែក និងមានពពឹកភ្នែក។
- បន្ទាប់មកទៀតត្របកភ្នែកបិទទាំងស្រុង ហើយជាប់ស្អិត។
- សីតុណ្ហភាពលើសពី ៤១ អង្សាសេ។
- ជាំឈាមក្រោមស្បែក។
- ដើរព័ន្ធជើង។

រូបភាពទី ៣.៤: ជ្រូករលាកជាលិកាកែវភ្នែកដោយជំងឺប៉េស្ត

ខ. ព្យាបាល

មិនអាចព្យាបាលបានទេជំងឺប៉េស្ត ព្រោះវាបង្កឡើងដោយវីរុស។

- ជាទូទៅ គេប្រើអង់ទីប៊ីយ៉ូទិកប្រឆាំងនឹងជំងឺផ្លូវដង្ហើម ដូចជាតេត្រាស៊ីគ្លីន (Tetracycline)។
- បញ្ចុះកម្ដៅដោយប្រើថ្នាំដូចជា: ប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល (Paracetamol) ឬកាល់ម៉ាស៊ីន (Calmagine) ឬអាណាស៊ីន (Alnagine)។
- ប្រើ ការ៉ាស៊ីល (Carasil) ឬប៊ីយ៉ូឌីល (Biodil) ដើម្បីជំរុញឱ្យប្រព័ន្ធការពារសត្វបានប្រសើរ។

២. ជាលិកាត្របកភ្នែកមានពណ៌ស្លេកស្លាំង ដោយជំងឺខ្វះឈាម

ក. រោគសញ្ញា

- ភ្នាសស្តើងក្នុងត្របកភ្នែកមានពណ៌ស ដែលជាធម្មតាមានពណ៌ ផ្កាឈូក។
- ជ្រូកស្លេកស្លាំង ហើយអាចងាប់ដោយការដក ដង្ហើមមិនបានគ្រប់គ្រាន់។

រូបភាពទី ៣.៥: កូនជ្រូកស្លេកស្លាំង

ខ. មូលហេតុ និងការពារ

- ខ្វះជាតិដែកឬទង់ដែង ចំពោះកូនជ្រូក កំពុងបៅដោះ ដោយសារមិនបានផ្តល់ជាតិ ទាំងនេះដល់វា និងមេជ្រូកខ្វះទឹកដោះ។
- ចាក់ ១ ម.ល ជាតិដែកសម្រាប់កូនជ្រូកអាយុ២ថ្ងៃ និងចាក់រំលឹកនៅអាយុ១០ថ្ងៃ ដើម្បីជៀសវាងការស្លេកស្លាំង។

គ. ព្យាបាល

- សម្រាប់សត្វជ្រូកធំ គឺជំងឺបៅក្រពះ: ផ្តល់ចំណីឱ្យបានត្រឹមត្រូវរួមមានបន្លែបៃតង និងចាក់វីតាមីនបេ ១២ (Vitamin B12)។
- សារធាតុចិញ្ចឹមរាងកាយមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ជ្រូកស៊ីតាមវាល។ ចាក់ស្ត្រេសវីត (Stressvit)។
- មានព្រូន: ចាក់អ៊ីវ៉ូម៉ិចទីន (Ivomectin)។

៣. ជំងឺដែលធ្វើឱ្យជាលិកាត្របកភ្នែកមានពណ៌លឿង

បញ្ហានេះសំខាន់បណ្តាលមកពីភាពប្រក្រតីរបស់ថ្លើម ដែលធ្វើឱ្យជាលិកាត្របកភ្នែក និងស្បែកឡើងពណ៌លឿង។

- ជំងឺឡិបតូស្ពៀរ៉ូកើតចំពោះកូនជ្រូក (អាយុតិចជាង ៣ខែ): ចម្លងតាមរយៈទឹកនោមកណ្តុរ។ ព្យាបាល: ត្រូវប្រើអង់ទីប៊ីយ៉ូទិកដូចជា ប៊ីស្ត្រិប (Beastrep)។

- ចំពោះកូនជ្រូក និងមេជ្រូក អាចបណ្តាលឱ្យខូចថ្លើមផ្ទាល់ដែលបង្កដោយអាល់ហ្វាតុកស៊ីនក្នុងគ្រាប់ពោត។ អាល់ហ្វាតុកស៊ីនកើតឡើងដោយផ្សិត ដែលមានក្នុងពោត ដូចនេះត្រូវផ្លាស់ប្តូរពោតនោះចេញ។
- សាល់ម៉ូណែលឡាៈ ធ្វើឱ្យខូចដល់ថ្លើមដែលនាំឱ្យ កើតជំងឺលឿង (សូមមើល ជំងឺរាក នៅទំព័រទី៣៤ ចំនុចទី៥)។

រូបភាពទី ៣.៦: ជ្រូកកើតខាន់លឿង

ជំពូក ៤ ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យលើដុំពក

I. បូស (អាប់សែ)

ជាថង់ខ្ទុះ កើតបន្ទាប់ពីមានសកម្មភាពរបស់បាក់តេរី ។

ក. រោគសញ្ញា

- ខ្ទុះនៅក្នុងបូស មានបាក់តេរីយ៉ាងច្រើន ។
- ដំបូងហើមតូច រួចរីកទៅជាធំ ។
- ដំបូងមានសភាពរឹង ហើយ១អាទិត្យក្រោយប្រែក្លាយ ទៅជាមានទឹក ឬខ្ទុះនៅខាងក្នុងដុំពក ។
- ស្បែកក្រហម អាចបណ្ដាលទៅជាដំបៅរលួយ ។

ខ. មូលហេតុ

- ការចាក់ថ្នាំមិនបានត្រឹមត្រូវៈ ម្ជុលមិនស្អាត ម្ជុលខ្លីពេក ចាក់ខុសបច្ចេកទេស របស់ផ្លូវបញ្ចូលឱសថ ។ល ។

រូបភាពទី ៤.១: បូស ឬអាប់សែបន្ទាប់ពីការចាក់ថ្នាំ មិនបានត្រឹមត្រូវ

រូបភាពទី ៤.២: បូស ឬអាប់សែបន្ទាប់ពីការវះកាត់

គ. ព្យាបាល

- នៅពេលបូសមានសភាពទន់ត្រូវវះ ហើយយកខ្ទុះចេញរួចលាងសំអាតជាមួយទឹកអ៊ីយ៉ូឌីន ។
- មិនចាំបាច់ ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិកទេ ។

II. ហើមមានឈាមកក

គឺជាថង់ឈាម ដែលកើតមាននៅពេលដែលដាច់ ឬធ្លាយសរសៃឈាមរួចក្លាយជារបួស ។

ក. រោគសញ្ញា

- ជាទូទៅកើតលើស្មា ត្រចៀក និងប្រដាប់បន្តពូជ ។

ខ. មូលហេតុ

- ការខាំគ្នា ។
- អង្រែ្ក នាំឱ្យមានការត្រដុសត្រចៀក ឬស្មាខ្លាំងៗ ។
- របួសអំឡុងពេលកើតកូន ចំពោះប្រដាប់បន្តពូជ ។

រូបភាពទី ៤.៣: ដុំពកកើតបន្ទាប់ពីជ្រូកត្រដុសត្រចៀក

រូបភាពទី ៤.៤: ដុំពកកើតនៅ ២អាទិត្យបន្ទាប់ពីត្រដុសត្រចៀកជ្រូក

គ ព្យាបាល

- គ្មានការព្យាបាលទេ ហើយកុំធ្វើការវះឱ្យសោះ ។

III. ក្លូន ឬអ៊ែកនី (នៅផ្ចិតកពងស្វាស ឬពោះ)

កើតដោយការដាច់សន្ទះផ្ចិត ឬពងស្វាស ដែលធ្វើឱ្យពោះវៀនធ្លាក់ចេញមកក្រៅពោះ ឬចូលទៅក្នុងក្រសោមបងស្វាស។

ក. រោគសញ្ញា

- ហើមទំហំពី កន្លះ ទៅ ២តឹក លយចេញពីផ្ចិត និងពោះ ឬពីមុខពងស្វាស។

ខ. ផលប៉ះពាល់

- ធ្វើឱ្យសត្វធំធាត់យឺត ហើយជ្រូកមិនអាចធំ ដល់ ៩០ គ.ក្រទេ។

ធ្លាក់ពោះវៀនចេញមកក្រៅពោះ

ធ្លាក់ពោះវៀនក្នុងកន្ទ្រាមពងស្វាស

រូបភាពទី ៤.៥ ក្លូន ឬអែនទី

គ. ព្យាបាល

- គ្មានការព្យាបាលទេ និងកុំវះកាត់។

ឃ. ការពារ

- ចាក់ថ្នាំអាម៉ុក អិលអេ (Amoxicillin LA) លើកូនជ្រូកអាយុ ១ថ្ងៃ ដើម្បីកុំឱ្យមេរោគឆ្លងតាមទងផ្ចិត។

កុំគ្រៀវចំពោះជ្រូក ដែលធ្លាក់ពោះវៀនក្នុងពងស្វាស។

ជំពូក ៥ ការពិនិត្យលើទ្វារធំ និងលាមក

ពេលពិនិត្យលាមក យើងនឹងឃើញ

រាក

- ពណ៌ៈ លឿង ប្រផេះ បៃតង ។ល។
- ទិដ្ឋភាព (សភាព)ៈ រាវដូចទឹក ខាប់ដូចក្រែម ។ល។
- សមាសធាតុៈ សំបោរ ឈាម ។ល។

ក្តៀន

ព្រូន

I. ជំងឺរាក

រោគសញ្ញាទូទៅ

នៅពេលចាប់ផ្តើម

- ជាទូទៅយើងឃើញជ្រូកងាប់យ៉ាងរហ័សដោយមិនបង្ហាញរោគសញ្ញារាកឡើយ ។
- ជ្រូកដេកញាក់ផ្តុំគ្នាមួយកន្លែង ឬដេកនៅជ្រុងមួយនៃទ្រុង ។
- នៅគូថ និងកន្ទុយមានសភាពសើម និងកខ្វក់ ។
- អាចឃើញទ្រុងប្រលាក់ប្រឡូកទៅដោយលាមក ដែលមានសភាពរាវដូចទឹកសំបោរ និងមានក្លិនស្អុយ ។

ការវិវត្តរបស់ជំងឺរាក

- ខ្សោះជាតិទឹកក្នុងខ្លួន ហើយចុះស្គមលឿន ។
- ភ្នែករូងខូង ។
- រោមច្រើន ហើយមានសភាពស្គមជ្រីវជ្រួញខុសធម្មតា ។

ជំងឺរាកចែកជាប្រភេទផ្សេងៗពីគ្នា ចាប់តាំងពីកូនកើតរហូតដល់ពេញវ័យ

១. អីកូលី

កើតចំពោះកូនជ្រូក ទើបនឹងកើត ។

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ៥.១: កូនជ្រូកទើបកើតមានជំងឺរាកដែលបង្កដោយអីកូលី

- កើតចំពោះកូនជ្រូកអាយុក្រោម ៥ថ្ងៃ ។
- លាមកពណ៌លឿង ដូចក្រែមលាយជាមួយសំបោរ ។
- លាមករាកមាននៅជាប់គូថ និងកន្ទុយ ។
- មិនយូរប៉ុន្មាន កូនជ្រូកនឹងខ្សោះជាតិទឹក ។

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់ថ្នាំដូចជា *កូលីស្ទីន* ជាមួយអំពីស៊ីលីន (អំពីដិច សាឡូន និង ប៊ីយ៉ូ *កូលីស្ទីន* Ampi Dexalone + Colistin) ឱ្យកូនជ្រូកទាំងអស់ នៅពេលព្រឹក និងល្ងាច ។
- សម្រាប់មេជ្រូកចាក់ទ្រីមេតូព្រីម ជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ព្រោះទឹកដោះមេជ្រូកមានមេរោគអីកូលី ។

គ. ការពារ

- ឱ្យកូនជ្រូកបៅទឹកដោះដំបូង ព្រោះវាមានអង់ទីគរ ដែលអាចឱ្យកូនជ្រូកទប់ទល់នឹងជំងឺអីកូលីបាន ។
- កុំឱ្យកូនជ្រូករងារ និងត្រូវខ្យល់ខ្លាំង ព្រោះនៅពេលដែលពោះវៀនកូនជ្រូកត្រជាក់វាធ្វើឱ្យមេរោគអីកូលីលូតលាស់លឿន ។ រៀបចំធ្វើសំបុក និងផ្តល់កម្តៅឱ្យកូនជ្រូកសម្រាប់ពេលយប់ ។

២. កុកស៊ីដ្យូស៊ីស

កើតចំពោះកូនជ្រូក អាយុ ៧ ទៅ ២១ថ្ងៃ ។

ក. រោគសញ្ញា

- រាកប្រែពីលឿង ទៅជាប្រផេះ ឬបៃតង ។

រូបភាពទី ៥.២: លក្ខណៈពិសេសរបស់កូនជ្រូករាគ ដែលបង្កដោយកុកស៊ីឌីយ៉ូស៊ីស

- លាមកមានសភាពដូចក្រែម និងម៉េរ្យ។
- កូនជ្រូកស្គមជ្រីវជ្រួញខុសពីធម្មតា។

ខ. ព្យាបាល

មានការពិបាក

- ស៊ុលហ្វា (សិបតូទ្រីល ស៊ុលហ្វា ៣៣)។

គ. ការពារ

មានប្រសិទ្ធភាពណាស់

- បញ្ចូកតុលត្រាស៊ុរីល (Toltrazuril) (អង់ទីកុក បៃកុក) ឱ្យកូនជ្រូកអាយុ ៣ថ្ងៃ។

៣. រាគឈាមចំពោះកូនជ្រូកចៅដោះ

បង្កដោយមេរោគក្លូស្រ្ទីឌីយ៉ូម។

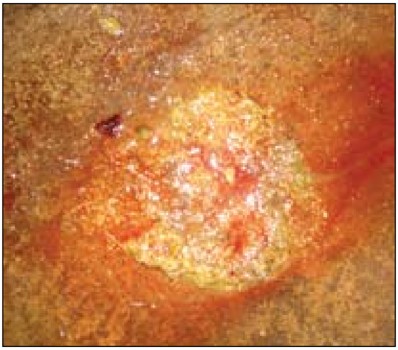

រូបភាពទី ៥.៣: កូនជ្រូករាគ ដែលបង្ករដោយក្លូស្ទ្រីឌីយ៉ូម

ក. រោគសញ្ញា

- កូនជ្រូករាគខ្លាំងមានក្លិនស្អុយ ដែលជាទូទៅមានលាយឈាម។
- កើតមានចំពោះកូនជ្រូកអាយុពី ១ ទៅ ៧ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីកើត។
- កូនជ្រូកងាប់ច្រើន។
- ជំងឺនេះ កើតឡើងតែចំពោះកូនជ្រូកដើររកស៊ីចំណីខ្លួនឯងនៅតាមវាលប៉ុណ្ណោះ។

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) យកល្អគួរច្រកតាមមាត់

៤. ជំងឺអ៊ីកូលី

ចំពោះកូនជ្រូកផ្តាច់ដោះ

ក. រោគសញ្ញា

- ទូទៅកើតមាននៅ ៥ ទៅ ៧ថ្ងៃបន្ទាប់ពីផ្តាច់ដោះ ។
- រាកមានសភាពរាវខ្លាំង រួចប្តូរទៅរាងភក់ៗ ។
- រាកជួនពណ៌ប្រផេះស លឿង បៃតង (គ្មានឈាម ឬសំបោរទេ) ។
- ខ្សោះជាតិទឹក ហើយស្រកទម្ងន់យ៉ាងលឿន ។

រូបភាពទី ៥.៤: កូនជ្រូករាកបន្ទាប់ពីផ្តាច់ដោះ

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក: កូលីស្ទីន (Colistin) ឬ អង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) ឬទ្រីមេតូព្រីម ជាមួយស៊ុលហ្វាទ្រីមេតូព្រីម (Sulfa TMP) ។

គ. ការពារ

- ការពារត្រជាក់នៅពេលយប់ ។
- ផ្តល់ចំណីពិសេស នៅពេលផ្តាច់ដោះ ។
- លាយអង់ទីប៊ីយ៉ូទិក (កូលីស្ទីន Colistin) ក្នុងចំណី ។

៥. ជ្រូកក្នុងដំណាក់កាលលូតលាស់

ជំងឺសាម៉ូណែលឡូស៊ីស

ក. រោគសញ្ញា

- រាកមានសភាពរាវអាចមានលាយឈាម ហើយមានក្លិនស្អុយ ។
- ឈឺចាប់ពេលដកដង្ហើមក្អក ។
- ស្បែកខ្លួន និងស្បែកកន្ទុយមានពណ៌ក្រហម

រូបភាពទី ៥.៥: រាកមានសភាពជាទឹក បណ្តាលមកពីជំងឺសាម៉ូណែលឡូស៊ីស

ហើយត្រចៀកមានពណ៌ខៀវ។

- ខាន់លឿង ព្រោះថ្លើមបានខូច។

ខ. មូលហេតុ

- ពេលជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្ត ហើយបន្ទាប់មកជាទូទៅវានឹងកើតជំងឺសាម៉ូណែលឡាតាមក្រោយ។

គ. ព្យាបាល

មានការលំបាក

- ចាក់អង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine)។

ឃ. ការពារ

មានការលំបាក

- មិនត្រូវចាក់វ៉ាក់សាំងទេ។
- អនាម័យល្អ រំងាប់មេរោគ និងកំចាត់សត្វកណ្ដុរចោល។

៦. ជ្រូកកំពុងលូតលាស់

រលាកពោះវៀន

ក. រោគសញ្ញា

- សភាពរ៉ាំរ៉ៃ: លាមករាកសុទ្ធតែទឹក មានពណ៌ប្រផេះ ដែលធ្វើឱ្យការលូតលាស់យឺត។
- សភាពស្រួចស្រាវ: លាមករាកមានលាយឈាមដោយបង្កឱ្យជ្រូកមានសភាពស្លេកស្លាំង (ជាលិកាត្របកភ្នែកស្លេកស្លាំង)។

រូបភាពទី ៥.៦: រាកមានពណ៌ប្រផេះ

ខ. ព្យាបាល

- ប្រើទីឡូស៊ីន (Tylosin) ដូចជា ទីឡូបូក (Tylo+), ទីប៊ីយង់ (Tylbian) ។ល។

គ. ការពារ

- នៅពេលផ្លាស់ជ្រូកយកទៅទ្រុងបំប៉ន ត្រូវលាយទីឡូស៊ីន ជាមួយអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Tylosin + Oxytetracycline) ក្នុងចំណីឱ្យវាស៊ីរយៈពេល ៥ថ្ងៃ។

II. ក្តៀន

ការក្តៀន ច្រើនកើតលើមេជ្រូក ហើយវាប៉ះពាល់ខ្លាំងចំពោះមេជ្រូកនៅពេលវាជិតកើតកូន។

ក. រោគសញ្ញា

- លាមកស្ងួត។
- លាមកតិច។

រូបភាពទី ៥.៧: លាមកក្តៀនស្ងួត

ខ. មូលហេតុ

- មេជ្រូកមិនសូវស៊ីចំណីគ្រប់គ្រាន់៖ ពីព្រោះជ្រូកក្តៅខ្លាំង (វាអាចជារោគសញ្ញានៃជំងឺផ្សេងៗដូចជា ត្រចៀកខៀវ ប៉េស្ត។
- ដោយសារចំណីមានជាតិសរសៃ បន្លែស្រស់មិនគ្រប់គ្រាន់។

គ. ព្យាបាល

- ដេញឱ្យមេជ្រូកដើរ។
- ផ្តល់ពពួកបន្លែបៃតង។
- បញ្ចុកប្រេងប៉ារ៉ាហ្វីន (Paraffin oil) តាមមាត់ ៣០០ ម.លក្នុង ១ថ្ងៃ។

ក្តៀន គឺជាបញ្ហាដ៏សំខាន់ដែលធ្វើឱ្យជ្រូកពិបាកកើតកូន និងជាបុព្វហេតុដែលបង្កឱ្យមានជំងឺលាសដោះរលាកស្បូន និងអត់ទឹកដោះ (MMA)។

III. ព្រូនអាស្ការី (Ascaris)

កើតមានលើជ្រូកសាច់ និងមេជ្រូក។

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ៥.៨: អាស្ការីសជាព្រូនធំ ងាយមើលឃើញក្នុងលាមក

- ក្នុងលាមកមានព្រូនប្រវែងពី ២៥០-៤០០ ម.ម ។
- មានព្រូនជាច្រើននៅក្នុងពោះវៀនស្រូបយកចំណីអាហារ ដែលធ្វើឱ្យជ្រូកលូតលាស់យឺត ។
- កូនព្រូនធ្វើការបំលាស់ទីទៅក្នុងសួត ហើយបណ្តាលឱ្យជ្រូកក្អក ។

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់អ៊ីវ៉ែមិចទីន (Ivermectine) ១% គឺ ១ ម.ល ក្នុង៣០ គ.ក្រទម្ងន់រស់ ។

គ. ការពារ

- ចាក់អ៊ីវ៉ូមិចទីន ឱ្យមេជ្រូកមុនពេលកើតកូន ២ អាទិត្យ ។
- ចាក់អ៊ីវ៉ូមិចទីន ឱ្យកូនជ្រូកនៅពេលផ្តាច់ដោះ ។

ជំពូក ៦ ការពិនិត្យក្រសាល់គូថ

ធ្លាក់ក្រសាល់គូថ

ក. រោគសញ្ញា

- ក្រសាល់គូថលៀនចេញក្រៅ(១-១០ស.ម) ហើយចាប់ផ្ដើមហើមនិងមានទឹករងៃ។ វាអាចមានការហូរឈាមដោយសារការរលាត់ ឬដាច់។
- ជ្រូកផ្សេងទៀតអាចខាំទាញក្រសាល់គូថដែលលៀននេះ។
- ជ្រូកស្លេកស្លាំង ដោយសារហូរឈាមច្រើន។
- ក្អៀន។

រូបភាពទី ៦.១: ជ្រូកលៀនក្រសាល់គូថ

ខ. មូលហេតុ

- រាកធ្វើឱ្យជ្រូកប្រឹងខ្លាំង។
- ប្រឹងក្អក។
- ចំណីមានមីកូតុកស៊ីន ដូចជាពោត។
- ធ្លាក់ក្រសាល់គូថដោយសារការប្រឹងខ្លាំងនៅពេលកើតកូន។

គ. ព្យាបាល

- រុញក្រសាល់គូថចូល ហើយដេរព័ទ្ធជុំវិញក្រសាល់គូថ។

ជំពូក ៧ ការពិនិត្យផ្លូវបន្តពូជ និងទឹកនោម

ពេលខ្លះ បសុពេទ្យមិនអាចកត់សំគាល់ការហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជទេ។ វាសំខាន់ណាស់ក្នុងការពិនិត្យមើលដោយយកចិត្តដាក់លើកម្រាលទ្រុង ឬប្រដាប់ភេទមេជ្រូក ដើម្បីឱ្យឃើញការហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជទេ។

I. ហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជ

១. រលាកប្លោកនោម និងរលាកតំរងនោម

ស្ថានភាព និងការស៊ីចំណីរបស់មេជ្រូកពេលខ្លះមានសភាពធម្មតា ប៉ុន្តែជួនកាលក៏វាមានជំងឺ**រលាកប្លោកនោម និងរលាកតំរងនោម**ដែរ។

ក. រោគសញ្ញា

- ជំងឺនេះ មានសភាពរ៉ាំរ៉ៃហើយមិនបណ្តាលឱ្យសត្វងាប់ទេ។
- ខ្ទុះលាយជាមួយទឹកនោមឬមានទឹកហូរចេញពណ៌ស ជាប់ប្រដាប់បន្តពូជ។
- មានខ្ទុះនៅលើកម្រាល ឬនៅជាប់ទ្រុង។

រូបភាពទី ៧.១: ហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជ

ខ. ព្យាបាល

ត្រូវព្យាបាល ទោះបីជាមេជ្រូកមើលមានទៅសភាពធម្មតាក៏ដោយ

- ប្រើអង់ទីប៊ីយ៉ូទិកដូចជា ចាក់ ឬលាយក្នុងចំណីនូវអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Oxytetracycline) ឬទ្រីមេតូព្រីមជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP)។

២. រលាកប្លោកនោម និងរលាកស្បូន

មេជ្រូកឈឺមិនអាចស៊ីចំណី ហើយបង្ហាញអាការៈឈឺចាប់

វាជាជំងឺ**រលាកប្លោកនោម-រលាកស្បូន**។

ក. រោគសញ្ញា

- ភ្នែកក្រហម ។
- គ្រុនក្តៅ សីតុណ្ហភាពលើស ៤០អង្សាសេ ។
- នៅជុំវិញប្រដាប់បន្តពូជមានសភាពសើម ហើយមានប្រលាក់ឈាម ។
- ទឹកនោមមានលាយឈាម និងខ្ទុះ ។
- ជាទូទៅជ្រូកនឹងងាប់ទៅ ២-៣ ថ្ងៃបន្ទាប់ ។

រូបភាពទី ៧.២: ចាំបាច់ត្រូវសង្កេតកម្រាលទ្រុង ថាតើមានខ្ទុះ ឬអត់។ ការរលាកផ្លោកនោមធ្ងន់ធ្ងរអាចទាក់ទងនឹងការមិនហូរខ្ទុះចេញ ឬការហូរចេញឲ្យឃើញដែរ តែមានកម្រិតតិចតួច

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់អង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) ១ ថ្ងៃ ២ដង រយៈពេល ៥ថ្ងៃ ។

៣. រលាកស្បូន ក្រោយពេលកើតកូន

ក. រោគសញ្ញា

- កើតមាន ៤-៥ ថ្ងៃ ក្រោយកើតកូន ។
- គ្រុនក្តៅ ។
- មិនសូវស៊ីចំណី ។
- សញ្ញាលាសដោះ ។
- មានហូរទឹកពណ៌ស ឬត្នោតតាមប្រដាប់បន្តពូជ ។
- អត់ទឹកដោះ ។

រូបភាពទី ៧.៣: ហូរខ្ទុះតាមប្រដាប់បន្តពូជបន្ទាប់ពីកើតកូន

ខ. ព្យាបាល

- ប្រើអង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដូចជា ទ្រីមេតូព្រីមជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ឬអង់រ៉ូផ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) ឬអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (OTC) រយៈពេល ៣ថ្ងៃ ។
- ចាក់ប្រូស្តាក្លង់ឌិន (Prostaglandin) (ស្វីប្រូស) តែមួយលើកគត់ ។

គ. ការពារ

- ចាក់អុកស៊ីតុកស៊ីន ២ សេសេ (Ocytocin) ឱ្យមេជ្រូកក្រោយពេលកើតដើម្បីឱ្យសុកធ្លាក់អស់ ។

ជំពូក ៨ ដំបៅលើប្រដាប់បន្តពូជ

ដំបៅប្រដាប់បន្តពូជ

ក. រោគសញ្ញា

- មានស្នាមដាច់។
- បួស ឬហើម។

ខ. ផលប៉ះពាល់

- ពិបាកកើតកូន។
- មិនអាចបង្កាត់បាន។
- ងាយឆ្លងមេរោគ ដែលធ្វើឱ្យរលាកប្លោកនោម និងរលាកស្បូន។

រូបភាពទី ៨.១: ប្រដាប់បន្តពូជ មិនសមស្របសម្រាប់ការបន្តពូជ

គ. មូលហេតុ

- ការមុតដោយសារខាំ ឬត្រដុសទ្រុង។

ឃ. ព្យាបាល

- យកមេជ្រូកឈឺ ចេញពីហ្វូង។
- ប្រើអង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដូចជាអាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin)។

ជំពូក ៩ ទឹកនោមមានពណ៌ខុសធម្មតា

កំហាប់ទឹកនោមកើនឡើង

ក. រោគសញ្ញា

- ទឹកនោមមានពណ៌លឿងចាស់ ។
- លាមកស្ងួត ។
- ភ្នែកខូង ។

ខ. មូលហេតុ

- ផឹកទឹកមិនគ្រប់គ្រាន់ធ្វើឱ្យកំហាប់ទឹកនោមកើនឡើង ហើយប្រែពីពណ៌លឿងខ្ចីទៅជាលឿងចាស់ ។
- ចំណីសំបូរទៅដោយទង់ដែងស៊ុលផាត (CuSO4) ច្រើន ។

រូបភាពទី ៩.១: ដើម្បីពិនិត្យទឹកនោម ត្រូវដាស់ជ្រូកឱ្យក្រោក ហើយរង់ចាំបន្តិច ជ្រូកនឹងនោម

គ. ផលប៉ះពាល់

- សម្រាប់មេបំបៅកូន វាផលិតទឹកដោះតិច ។
- ចំពោះមេជើម ធ្វើឱ្យរលាកប្លោកនោម ។
- ចំពោះជ្រូកសាច់ធ្វើឱ្យវាស៊ីចំណីតិច និងលូតលាស់យឺត ។

ឃ. ព្យាបាល

- ចំពោះមេជើម ត្រូវឱ្យវាផឹកទឹកពី ២០-៣០ លីត្រក្នុងមួយថ្ងៃ ។
- ចំពោះមេបំបៅកូន ត្រូវឱ្យផឹកទឹកពី ៣៥-៤៥ លីត្រក្នុងមួយថ្ងៃ ។

ជំពូក ១០ ពិនិត្យរោគវិនិច្ឆ័យកន្សោមដោះ

ការពិនិត្យកន្សោមដោះ ត្រូវធ្វើឡើងដោយស្ទាបដោះឱ្យបានហ្មត់ចត់ ដើម្បីដឹងពីសភាពរបស់ដោះ (រឹង ទន់ ក្តៅ ឬហើម) ។

I. បញ្ហាអត់ទឹកដោះ

១. រលាកស្បូន លាសដោះ អត់ទឹកដោះ (MMA)

ក. រោគសញ្ញា

- អត់ទឹកដោះ ។
- មេជ្រូកមិនស៊ីចំណី ។
- កូនជ្រូកងាប់ ដោយសារអត់ទឹកដោះ ។
- ជួនកាលកន្សោមដោះឡើងរឹង ។

រូបភាពទី ១០.១: បើមេជ្រូកគ្មានទឹកដោះបន្ទាប់ពីកើតកូន ពេទ្យសត្វត្រូវព្យាបាលវាជាបន្ទាន់

ខ. ព្យាបាល

- ត្រូវព្យាបាលជា**បន្ទាន់** ព្រោះកូនជ្រូកនឹងងាប់ដោយគ្មានទឹកដោះបៅ ។
- ចាក់អុកស៊ីតុកស៊ីន ០,៥ សេសេ **តាមសរសៃវ៉ែន** ដោយចាក់ ៣ដងក្នុងមួយថ្ងៃ (ទឹកដោះនឹងចេញភ្លាម) ។
- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក : ទ្រីមេតូព្រីម ជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ដោយចាក់ ១ដងក្នុងមួយថ្ងៃរយៈពេល ៥ថ្ងៃ ។
- ចាក់ដិចសាមេតាស៊ូន (Dexamethasone) ប្រសិនកន្សោមដោះឡើងរឹង ។

គ. ការពារ

- ជៀសវាងការក្តៀនមុនពេលកើតកូន ។
- ត្រូវបំលាស់ទីមេជ្រូកទៅទ្រុងសម្រាប់កើត យ៉ាងតិច ១០ ថ្ងៃ មុនពេលកើត ។

II. កន្សោមដោះរឹង

១. លាសដោះ

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ១០.២: មានតែក្បាលដោះមួយចំនួនដែលអាចផលិតទឹកដោះសម្រាប់កូនជ្រូក ២-៣ ពៅ

- កូនជ្រូកខ្សោយ ដោយសារពួកវាបៅមិនបានគ្រប់គ្រាន់ ។
- មេជ្រូកមិនស៊ីចំណី ។
- គ្មានក្តៅចាប់ពី ៤០ អង្សារសេ ។
- កន្សោមដោះហើម ពណ៌ក្រហម និងឈឺចាប់ប្រសិនបើការព្យាបាលមិនបានល្អរយៈពេល ២-៣ ថ្ងៃ បន្ទាប់ក្រពេញដោះនឹងឈប់ផលិតទឹកដោះ ។

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក : ទ្រីមេតូព្រីមជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ឬ អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន អិល អេ (Amoxicillin LA) ។
- ចាក់ដិចសាមេតាស៊ូន (Dexamethasone) ។
- ប្រសិនបើកូនជ្រូកអាយុលើសពី ១០ ថ្ងៃ ត្រូវផ្តល់ចំណីសម្រេច (ចំណីគ្រាប់) ក្នុងករណីមេជ្រូកមានបញ្ហាលាសដោះ ។

២. ដំបៅក្បាលដោះ

នៅពេលដែលក្បាលដោះមានរបួស មេជ្រូកមានការឈឺចាប់ និងមិនឱ្យកូនបៅ ។

ក. រោគសញ្ញា

- ស្នាមដាច់លើស្បែកក្បាលដោះ ។
- ក្បាលដោះប្រែពីពណ៌ក្រហមស្រាលទៅជាខ្មៅ ។
- ដំបៅ ។
- ស្នាមរបួស ឬក្រមរ ។

- ដំបៅ ។
- ស្នាមរបួស ឬក្រមរ ។

រូបភាពទី ១០.៣: ដំបៅបង្កដោយធ្មេញកូនជ្រូក

រូបភាពទី ១០.៤: ដំបៅបង្កដោយជំងឺអុតក្តាម

ខ. មូលហេតុ

- កម្រាលមិនល្អ ។
- កូនជ្រូក មិនបានកាត់ធ្មេញ ឬកាត់ធ្មេញមិនបានត្រឹមត្រូវ ។
- ជំងឺអុតក្តាម ។

គ. ព្យាបាល

- ប្រើទឹកអ៊ីយ៉ូឌីន លាបសម្លាប់មេរោគលើក្បាលដោះ ។
- ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដូចជា អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន អិលអេ (Amoxicillin LA) ។

ជំពូក ១១ ពិនិត្យលើសកម្មភាពរបស់ជ្រូក

ត្រួតពិនិត្យ

- វិធីសាស្ត្រតែមួយ ដើម្បីពិនិត្យបញ្ហាជើងយើងត្រូវចូលទៅក្នុងទ្រុង ដើម្បីបង្ខំឱ្យជ្រូកឈរ ។
- ដើម្បីរកមូលហេតុជំងឺ គេត្រូវបន្តពិនិត្យពីក្រចករហូតដល់ជើងទាំងមូល ។

ផលប៉ះពាល់សំខាន់គឺ

- ធ្វើឱ្យជ្រូកផឹកទឹកមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលជាហេតុបណ្តាលឱ្យរលាកប្លោកនោម ។
- ធ្វើឱ្យជ្រូកមិនអាចស៊ីចំណីបានគ្រប់គ្រាន់ ដែលជាហេតុនាំឱ្យក្តៀន និងលូតលាស់យឺត ។
- ជ្រូកដែលឈឺមានជំហរមិនល្អ ។

រូបភាពទី ១១.១: មេជ្រូកមិនអាចទ្រខ្លួននឹងជើងក្រោយច្វេង

I. ខ្វកជើង

១. រលាកសន្លាក់

- រលាកសន្លាក់បង្កឡើងដោយបាក់តេរី ។
- បាក់តេរីបង្កជំងឺលើកូនជ្រូកកំពុងបៅដោះគឺ ស្ត្រិបតូកុកកូស (Streptococcus) ។

ក. រោគសញ្ញា

- ខ្វកជើងដោយហើមសន្លាក់ ។

- ជ្រូកមានសភាពឈឺចាប់ ។
- មិនចង់ក្រោកឈរ ។

រូបភាពទី ១១.២: រលាកសន្លាក់ជង្គង់ក្រោយ

រូបភាពទី ១១.៣: រលាកសន្លាក់ជើងមុខ

ខ. ព្យាបាល

- ប្រើថ្នាំលង្កូមីស៊ីន (Lincomycin) ឬអាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) ។

គ. ការពារដល់កូនជ្រូក

- បន្ទាប់ពីកូនជ្រូកកើតអាយុ ១ ថ្ងៃ ត្រូវចាក់អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន អិលអេ (Amoxicillin LA) ។

២. បែកក្រចកជើង

មាននៅលើក្រចក ចន្លោះខ្នែងជើង និងក្រចកជើង ។

ក. រោគសញ្ញា

- ជ្រូកពិបាកដើរ ដោយមានហើមនៅកជើង ។
- សភាពហើម ឃើញមាននៅជុំវិញកជើង ហើយបង្កជាដំបៅ ។

រូបភាពទី ១១.៤: ដំបៅបណ្តាលមកពីការប៉ះទង្គិចនឹងទ្រុងដែក

រូបភាពទី ១១.៥: ដំបៅបណ្តាលមកពីការខូចជើង

ខ. មូលហេតុ

- ដោយសារកម្រាលមិនល្អ ធ្វើពីស៊ីម៉ង់ ឬទ្រុងធ្វើពីដែក។ នៅពេលឃើញមេជ្រូកមានបញ្ហាបែកក្រចកជាញឹកញយ ត្រូវរៀបចំកម្រាលទ្រុងឡើងវិញ។

គ. ព្យាបាល

- ឡាំងកូមីស៊ីន (Lincomycin) ទ្រីមេតូព្រីមជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ។
- កម្រាលទ្រុងត្រូវក្រាលអង្កាមពីលើ។
- បាញ់ស្ព្រៃ ដូចជាពួកអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Spray OTC) ត្រង់មុខរបួស។

៣. ជំងឺអុតក្តាម (FMD)

ក. រោគសញ្ញា

- មានបញ្ហាខូកជើងលឿន។
- ជ្រូកខ្លាចក្នុងការដើរ។
- នៅពេលជ្រូកដើរវាមានសភាពឈឺចាប់ និងស្រែកខ្លាំង។
- មានពងដោរនៅគល់ក្រចកច្រមុះ និងមាត់។

រូបភាពទី ១១.៦: ដំបៅបណ្តាលមកពីជំងឺអុតក្តាម

ខ. ព្យាបាល

- ទ្រីមេតូព្រីម ជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ឬអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (OTC)។
- សំអាតមុខរបួសជាមួយសាប៊ូ ហើយបាញ់ស្ព្រៃអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Spray OTC)។
- រួចបញ្ចុះកម្តៅដោយប្រើ អាណាល់ហ្ស៊ីន (Analgine) តុលហ្វេឌីន (Tolfedine)។
- ដាក់សត្វឈឺនៅកន្លែងស្ងួត។

ជ្រូកមិនចង់ដើរ

៤. ជំងឺប៉េស្ត (CSF)

មានជំងឺជាច្រើនធ្វើឱ្យជ្រូកក្តៅ ដែលធ្វើឱ្យវាមិនចង់ដើរ និងក្រោក។ ប៉ុន្តែវាមានលក្ខណៈ

ពិសេសសម្រាប់ជំងឺប៉េស្ត ដែលធ្វើឱ្យជ្រូកខ្វិល និងគ្មានកម្លាំងនៅជើងសម្រាប់ក្រោកឈរ និងដើរ។

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ១១.៧: ជ្រូកកើតជំងឺប៉េស្តស្រួចស្រាវ ពិបាកធ្វើចលនា

- ជ្រូកមិនចង់ក្រោកឈរ ឬមិនចង់ស៊ីចំណី។
- នៅពេលអ្នកជួយលើកឱ្យក្រោកឈរ ជ្រូកដើរសំដៅទៅរកស្នូកចំណី តែវាស៊ីបន្តិចបន្តួច ឬមិនស៊ី ហើយវាចង់ដេក។

ខ. មូលហេតុ

- គ្រប់ជំងឺឆ្លង ដែលមានលក្ខណៈស្រួចស្រាវតែងតែធ្វើឱ្យកម្តៅខ្លួនសត្វឡើងខ្ពស់។ តែអ្នកត្រូវសង្ស័យជាដំបូងថា វាជាជំងឺប៉េស្ត (CSF)។

II. ជ្រូកអង្គុយដូចឆ្កែ

១. កង្វះកាល់ស្យូម

ក. រោគសញ្ញា

រូបភាពទី ១១.៨: ជ្រូកអង្គុយដូចឆ្កែ

- មេជ្រូកមានសភាពដូចឆ្កែអង្គុយ។
- រឹងខ្លួន។
- ក្នុងពេលបំបៅកូន ឬផ្តាច់ដោះ មេជ្រូកមានបញ្ហាខ្វកជើងភ្លាម។

ខ. មូលហេតុ

- ផលិតទឹកដោះច្រើនពេក។
- ជ្រូកមិនសូវស៊ីចំណី ជាពិសេសមេកំពុងបំបៅកូន។
- កង្វះវីតាមីន ដេ (D3) ។
- ចំណីមានកាល់ស្យូមមិនគ្រប់គ្រាន់។

គ. ព្យាបាល

- វីតាមីន ដេ (D3) ជាមួយកាលស្យូម (ឧ. កូហ្វាកាល់ស្យូម Cofacalcium)។

ឃ. ការពារ

- បន្ទាប់ពីកើតត្រូវលាយម្សៅ ដេ សេ ប៉េ (DCP) ៣០ ក្រាមក្នុងមួយថ្ងៃ។

២. ទន់ជើង ឬកន្ទែកជើង

កូនជ្រូកទន់ជើង ឬកន្ទែកជើង។

ក. រោគសញ្ញា

- កូនជ្រូកមិនអាចក្រោកឈរ ជើងក្រោយ ពៀករាបដល់ដី។
- កូនជ្រូកមិនអាចដើរបាន ដូចនេះវាងាយ រងការដេកកិនពីមេ។
- កូនជ្រូកកម្រេស់។

រូបភាពទី ១១.៩: កូនជ្រូកទន់ជើង ឬកន្ទែកជើងទើបនឹងកើត

ខ. ព្យាបាល

- ប្រើកៅស៊ូបន្ទះ ២៥ ម.ម រុំជើងក្រោយ។
- ម៉ាស្សាត្រង់សាច់ដុំ។
- ចាប់កូនជ្រូកឱ្យបៅ ២-៣ ដងក្នុងមួយថ្ងៃ។

គ. ការពារ

- ចាក់វីតាមីនអ៊ី-សេលេនីញ៉ូម (Vitamin E – selenium) ឱ្យមេជ្រូកនៅ ៣ សប្តាហ៍មុនពេលកើត។

ជំពូក ១២ ការពិនិត្យច្រមុះ និងការដកដង្ហើម

I. ការក្អក

ការក្អកងាយសង្កេតណាស់ ប៉ុន្តែពេលខ្លះវាមិនបង្ហាញអោយឃើញនោះទេ ដូចនេះយើងត្រូវធ្វើឱ្យវាផ្លាស់ទី ដើម្បីសង្កេតចង្វាក់នៃការដកដង្ហើម និងការក្អករបស់វា។

១. មីកូប្លាស្មា

ក. រោគសញ្ញា

- ក្អកជាប់គ្នា ៧ ទៅ ៨ ដងក្នុងមួយលើក។
- ក្អកខ្លាំងនៅពេលព្រឹកព្រលឹម។
- កម្តៅជាមធ្យម ៣៩.៥០ អង្សាសេ។
- ជ្រូកនៅតែបន្តស៊ីចំណី ប៉ុន្តែការស្រូបសារធាតុចិញ្ចឹមពីចំណីថយចុះ ៥០ភាគរយ។

រូបភាពទី ១២.១: មានភាពងាយស្រួលក្នុងការអង្កេតឃើញជ្រូកក្អក ប៉ុន្តែការដឹងពីចំនួននៃការក្អក និងបញ្ហាដំណកដង្ហើមមានសារៈសំខាន់ណាស់។

ខ. ព្យាបាល

ចាក់អុកស៊ីតេត្រាសីគ្លីន (OTC) ឬអង់រ៉ូហ្លក់សាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) ឬផ្លរហ្វេនីកុល (Flo-rfenicol) ឬទីឡូស៊ីន (Tylosin) រយៈពេល ៥ថ្ងៃ។

គ. ការពារ

- លាយអង់ទីប៊ីយ៉ូទិក (ហ្វ្លរហ្វេនីកុល) ក្នុងចំណីឱ្យស៊ី ២អាទិត្យក្រោយពេលផ្តាច់ដោះ ព្រោះក្នុងអំឡុងពេលនេះកូនជ្រូកបាត់បង់អង់ទីគ័រ ដែលទទួលបានពីមេវា។
- ចំពោះកូនជ្រូក ដែលត្រូវផ្លាស់ទៅកាន់ទ្រុងជ្រូកសាច់ចំបាច់ត្រូវលាយអង់ទីប៊ីយ៉ូទិកខាងលើក្នុងចំណីអោយស៊ី ១អាទិត្យមុន។

២. ផ្តាសាយជ្រូក

ក. រោគសញ្ញា

- ជំងឺមានសភាពធ្ងន់: ពេលថ្ងៃជ្រូកមានសុខភាពធម្មតា លុះពេលព្រលឹមឡើង ជ្រូក ៩០ ភាគរយនឹងឈឺ ។
- ជ្រូកក្អក និងពិបាកដកដង្ហើម ។
- សីតុណ្ហភាពលើសពី ៤០ អង្សាសេ ។
- ជ្រូក នឹងជាសះស្បើយឡើងវិញក្នុងរយៈពេល ៥ ថ្ងៃ ។

ខ. ព្យាបាល

គ្មានថ្នាំព្យាបាល ពីព្រោះផ្តាសាយបង្កឡើងដោយវីរុស ។ ចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដើម្បីការពារជំងឺឱកាសនិយម ដែលបង្កឡើងដោយពពួកបាក់តេរីដូចជា ប៉ាស្ទឺរ៉ែលឡា (Pasteurella) មីកូប្លាស្មា (Mycoplasma) ដោយប្រើអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (OTC) រយៈពេល ៣ថ្ងៃ ។

II. ការដកដង្ហើមខុសធម្មតា

២. រលាកសួត

ជាពិសេសកើតមានចំពោះកូនជ្រូកនៅពេលផ្តាច់ដោះ និងជ្រូកសាច់ ។

ក. រោគសញ្ញា

- ដកដង្ហើមញាប់ និងក្អកមួយៗ ។
- កម្តៅលើសពី ៤០អង្សាសេ និងភ្នែកក្រហម ។

រូបភាពទី ១២.២: ក្នុងករណីរលាកសួត ក្អកមួយៗ និងមានការឈឺចាប់ ការដកដង្ហើមគឺ ប្រឹងដកយ៉ាងពិបាក

- ចេញពណ៌ខៀវនៅលើស្បែក ។

ខ. មូលហេតុ

- ជំងឺសារទឹក: ជាជំងឺឱកាសនិយម រួមជាមួយមីកូប្លាស្មា (Mycoplasma) ។
- ជ្រូករងការត្រជាក់ ទ្រុងសើមគ្មានអនាម័យ ។
- ជំងឺផ្សេងទៀត: សាល់ម៉ូណេឡូស៊ីស (Salmonellosis) មានសភាពធ្ងន់ធ្ងរ ត្រចៀក ច្រមុះ និងកន្ទុយមានពណ៌ខៀវ និងបង្កឡើងដោយវីរុសដូចជា ជំងឺឆ្កួតជ្រូក (Aujesky) ជំងឺផ្តាសាយជ្រូក (Swine Flu) ឬជំងឺត្រចៀកខៀវ (PRRS) ។

គ. ព្យាបាល

- អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដែលមានសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងពួកប៉ាស្ទឺរ៉ែលឡា និងមីកូប្លាស្មាដូចជា អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (OTC) ឬអង់រ៉ូផ្លុកសាស៊ីន (Enrofloxacin) ឬ ផ្លរហ្វេនីកុល (Florfenicol) ដោយប្រើកម្រិតថ្នាំទ្វេដងចាក់នៅថ្ងៃទី ១ ។
- ត្រូវដាក់ជ្រូកនៅកន្លែងស្ងួត និងកុំឱ្យជ្រូកទទួលនូវភាពត្រជាក់ ។

III. ការហូរសារធាតុរាវតាមច្រមុះ

១. ការហូរខ្ទុះតាមរន្ធច្រមុះ

ក. រោគសញ្ញា

- ឃើញខ្ទុះហូរចេញមកពីរន្ធច្រមុះ ។
- ជាទូទៅកើតលើជ្រូកអាយុពី ១០ ទៅ ១៨ អាទិត្យ ។
- ក្អក និងដកដង្ហើមញាប់ ។
- កម្តៅលើស ៤០អង្សាសេ ។
- ចេញជាំពណ៌ខៀវនៅលើស្បែក ជាពិសេសនៅលើចុងត្រចៀក ។

រូបភាពទី ១២.៣: ហូរខ្ទុះតាមច្រមុះ

ខ. មូលហេតុ

- ជំងឺសារទឹក ។

- ជំងឺឱកាសនិយម គឺមេរោគមីកូប្លាស្មា ។

គ. ការព្យាបាល

- អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន ឬអង់រ៉ូផ្លុកសាស៊ីន ឬផ្លរហ្វេនីកុល... ចាក់កម្រិតទ្វេដងនៅថ្ងៃទី១ ។
- អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន មានប្រសិទ្ធភាពព្យាបាលជំងឺសារទឹក ប៉ុន្តែមិនមានប្រសិទ្ធភាពព្យាបាលមីកូប្លាស្មាទេ ដូចនេះគួរប្រើអុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (OTC) ឬអង់រ៉ូផ្លុកសាស៊ីន (Enrofloxacin) ឬផ្លរហ្វេនីកុល (Florfenicol) ដែលពួកវាមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ព្យាបាលជំងឺទាំងពីរខាងលើ ។

ចំណាំៈ ការចាក់វ៉ាក់សាំងប្រឆាំងនឹងជំងឺសារទឹកមិនមានប្រយោជន៍ទេ

២. ការហូរឈាមតាមច្រមុះ

ក. រោគសញ្ញា

- ឈាមហូរមានពពុះចេញពីច្រមុះ ។
- ក្អករយៈពេលខ្លីៈ ក្អកម្តងពី ១ ទៅ ៣ដង ។
- ពិបាកដកដង្ហើមធ្ងន់ធ្ងរ ។
- ត្រចៀកពណ៌ខៀវ ។
- ជ្រូកចុះខ្សោយកម្លាំងធ្ងន់ធ្ងរ ។
- មិនស៊ីចំណី ។
- សីតុណ្ហភាពខ្ពស់ ។
- ងាប់ភ្លាមៗ និងអត្រាងាប់ខ្ពស់ ។

រូបភាពទី ១២.៤ៈ ហូរឈាមមានពពុះតាមច្រមុះ

ខ. មូលហេតុ

បង្កដោយមេរោគ អាក់ទីណូបាក់ស៊ីលុស (Actinobacillus) ។

គ. ការព្យាបាល

អាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) ឬ អង់រ៉ូផ្លក់សាស៊ីន (Enrofloxacine) ចាក់កម្រិត ទ្វេដងនៅថ្ងៃទី ១ ។

ជំពូក ១៣ ការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ ជំងឺប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ

I. ការប្រកាច់

ស្រ្តិបតូកុកកូស

ក. រោគសញ្ញា

- ជាទូទៅច្រើនកើតលើកូនជ្រូកផ្តាច់ដោះ។
- ចលនារបស់ភ្នែកញាក់កន្ត្រាក់ៗ។
- កូនជ្រូកដេកផ្ទៀង ហើយញាក់ៗ។
- បន្ទាប់មកជ្រូកប្រែពោះម្ខាងទៀត ជើងខ្វៃៗ និងបែកពពុះមាត់។
- សីតុណ្ហភាព ៤១អង្សាសេ។

រូបភាពទី ១៣.១: កូនជ្រូកប្រកាច់ដោយសារឆ្លងជំងឺស្រ្តិបតូកុកគូស

ខ. ព្យាបាល

- ផ្លាស់ទីកូនជ្រូកនៅកន្លែងផ្សេង និងថែរក្សាវាឱ្យនៅកន្លែងស្ងៀមស្ងាត់។
- ដំបូងចាក់ឌិចសាមេតាសូន (Dexamethasone) (តែមួយដងគត់)។
- ចាក់អំពីសាលីន (Ampicillin) ឬអាម៉ុកស៊ីស៊ីលីន (Amoxicillin) រយៈពេល ៥ថ្ងៃ។

II. ការឈរមិននឹង

ជំងឺហើម

ក. រោគសញ្ញា

- កើតលើកូនជ្រូកអាយុ ១-៤អាទិត្យ ក្រោយពេលផ្តាច់ដោះ។
- ឈរមិននឹង កូនជ្រូកដើរដូចស្រវឹងស្រា។

- ហើមត្របកភ្នែក ។
- សម្លេងស្អួរងឹតៗខុសធម្មតា ។
- ឈប់ស៊ីចំណី ប៉ុន្តែសីតុណ្ហភាពធម្មតា ។
- បន្ទាប់មកពេលខ្លះខ្វិន និងពិបាកដកដង្ហើម ។

រូបភាពទី ១៣.២: កូនជ្រូកឈរមិននឹង និង ហើមត្របកភ្នែកដោយសារជំងឺហើម

ខ. ព្យាបាល

- ចាក់ទ្រីមេតូព្រីម ជាមួយស៊ុលហ្វា (Sulfa TMP) ឬអង់រ៉ូផ្លក់សាស៊ីន (Enrofloxacine) និងដិចសាមេតាសូន (Dexamethasone) ។
- ជាញឹកញាប់កូនជ្រូកងាប់ ។

គ. ការការពារ

- ផ្តល់ចំណីដែលមានប្រូតេអ៊ីន តែ ១៨ ភាគរយ ។
- ប្រើក្លរីនសម្រាប់លាយក្នុងទឹក ។

III. ការញាក់ញ័រ

ជំងឺប៉េស្តជ្រូក (CSF)

ក. រោគសញ្ញា

- សាច់ដុំញាក់ញ័រ គេសង្កេតឃើញសញ្ញានេះ នៅពេលដែលវាកំពុងដើរតែប៉ុណ្ណោះ ហើយ មិនឃើញទេនៅពេលដែលកូនជ្រូកដេក ។
- រោគសញ្ញាប្រព័ន្ធប្រសាទ ដងខ្លួនញាក់ញ័រ ។
- មិនអាចឈរបាន ឬដើរមិនត្រង់ ។
- ការឈរមិននឹង ។

រូបភាពទី ១៣.៣: កូនជ្រូកញាក់ញ័រជាទូទៅគឺ ខ្សោយ និងមានទំហំខុសៗគ្នា ដោយសារ មេជ្រូកឆ្លងជំងឺប៉េស្តនៅពេលដើម

ខ. ព្យាបាល និងការពារ

- មិនអាចព្យាបាលបានទេ ។

- ត្រួតពិនិត្យកម្មវិធីចាក់វ៉ាក់សាំងការពារប្រឆាំងនឹងជំងឺប៉េស្តឡើងវិញ។

IV. ការកន្ត្រាក់សាច់ដុំ

១. ជំងឺឆ្កែឆ្កួត

កើតលើជ្រូក ជាពិសេសជ្រូកដែលចិញ្ចឹមលែង ហើយត្រូវឆ្កែឆ្កួតខាំ។

ក. រោគសញ្ញា

- ឆ្កែឆ្កួតបានខាំជ្រូក។
- ពិបាកដើរ ភ្នែកក្រឡេកក្រឡាប់។
- ញាក់ច្រមុះ។
- ស៊ីលឿន និងហៀរទឹកមាត់ច្រើន។
- សាច់ដុំកន្ត្រាក់ៗ និងដំណើរញ័រញ៉ូរ។
- សាច់ដុំអាចទៅជាញាក់ញ័រ។
- ការងាប់ជាទូទៅកើតក្នុងអំឡុងពេល ៣ថ្ងៃ។

ខ. ព្យាបាល

- មិនមានថ្នាំព្យាបាលទេ។
- ចូរចងចាំថា ជំងឺឆ្កែឆ្កួតគ្រោះថ្នាក់ចំពោះមនុស្ស។

រូបភាពទី ១៣.៤: ឆ្កែមានជំងឺឆ្កែឆ្កួត

២. ជំងឺតេតាណូស

ក រោគសញ្ញា

- កូនជ្រូកងាយទទួលជំងឺនេះ ។
- រឹងជើង និងសាច់ដុំ ។
- កន្ទុយត្រង់ ។
- សាច់ដុំនៅលើត្រចៀក និងមុខញាក់ញ័រ ។

រូបភាពទី ១៤.១: កូនជ្រូកបង្ហាញរោគសញ្ញាតេតាណូស (នៅពេលដែលអ្នកប៉ះ វាមិនក្រោក ឬមិនរត់) បន្ទាប់ពីក្រៀវបាន២-៣ថ្ងៃ

ខ. មូលហេតុ

- មកពីមិនបានធ្វើអនាម័យឱ្យត្រឹមត្រូវនៅពេលក្រៀវ ។

គ. ព្យាបាល

- ដំណាក់កាលដំបូង ចាក់ប៉េនីស៊ីលីនកម្រិតខ្ពស់ជាប្រចាំថ្ងៃ ។

៣. ខ្វិន (Paralysis)

ការពុលដោយជាក់តេរីក្នុងចំណី

បណ្តាលមកពីពពួកបាក់តេរីរស់នៅកន្លែង ដែលគ្មានអុកស៊ីសែនដូចជា ដី និងចំណីដែលស្អុយរលួយ ។ ការពុលចំណី ជាជំងឺកើតមានលើជ្រូក ដែលដើររកចំណីតាមទីវាល ។

ក. រោគសញ្ញា

- ញាក់សាច់ដុំ ។
- ភាពទន់ខ្សោយរបស់ដៃជើងបណ្តាលឱ្យញាក់ញ័រ ឬខ្វិន ។
- ខ្វាក់ភ្នែក ។
- ហៀរទឹកមាត់ច្រើន ។
- ពិបាកដកដង្ហើម ។

ខ. មូលហេតុ

- ដោយសារបាក់តេរីក្លូស្ទ្រីដ្យូមបញ្ចេញជាតិពុល ។
- ដោយសារជ្រូកស៊ីចំណីរលួយ ដូចជាសម្រាម ។
- ដីមានពពួកបាក់តេរី ។

គ. ការព្យាបាល

មិនមានប្រសិទ្ធភាពទេ ។

- ប្រើអាម៉ុកស៊ីស៊ីលីនក្នុងកម្រិតខ្ពស់ ។

រូបភាពទី ១៤.២: សំរាម សំណើម និងលក្ខខណ្ឌដែលគ្មានខ្យល់ជាកន្លែងដែល ល្អបំផុតរបស់បាក់តេរីក្លូស្ទ្រីដ្យូម

ជំពូក ១៤ ការពិនិត្យសត្វ ដែលបង្ហាញសញ្ញាមិនស៊ីចំណី

I. ការមិនស៊ីចំណីដោយសីតុណ្ហភាពក្នុងខ្លួនធម្មតា

សត្វមិនស៊ីចំណី ហើយសីតុណ្ហភាពនៅពេលព្រឹកធម្មតា ។

ដំបៅក្រពះ

ក. រោគសញ្ញា

- ជាទូទៅកើតលើជ្រូកមេ និងជ្រូកសាច់ ។
- មិនស៊ីចំណី តែសីតុណ្ហភាពក្នុងខ្លួនធម្មតា ។
- ស្បែកស្លេកស្លាំង (ការហូរឈាមក្នុងក្រពះ) ។
- លាមកក្បៀន (លាមកពណ៌ខ្មៅ) ។
- ក្អួត ។

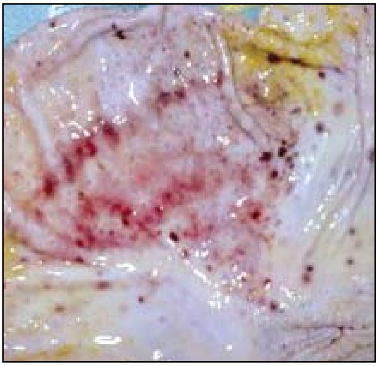

រូបភាពទី ១៩.១: ជ្រូកមានការឈឺចាប់ខ្លាំង និងមិនអាចស៊ីចំណីបានដោយសារដំបៅក្រពះ

ខ. មូលហេតុ

- ចំណីមិនមានជាតិសរសៃគ្រប់គ្រាន់ ។
- វត្ថុធាតុដើមក្នុងចំណីមានគុណភាពអន់ ។

គ. ព្យាបាល

- ផ្តល់ចំណី ៤ ទៅ ៥ដងក្នុង ១ថ្ងៃ ដោយលាយជាមួយទឹកដើម្បីឱ្យចំណីទន់ ។
- ផ្តល់បន្លែស្រស់ ។
- ចាក់ការ៉ាស៊ីល (Carasil) ឬអេម៉ាតូប៉ង់ (Hematopan) ដើម្បីជំរុញឱ្យវាស៊ីចំណី និងផ្តល់វីតាមីនបេ ១២ (Vitamin B12) ។

II. ការមិនស៊ីចំណី ដោយសីតុណ្ហភាពក្នុងខ្លួនក្តៅ

ក. រោគសញ្ញា

- ជ្រូកមិនស៊ីចំណី ។

- កម្តៅនៅពេលព្រឹកឡើងលើសពី ៤០អង្សាសេ ។
- មិនមានរោគសញ្ញាដទៃទៀតទេ ។

ខ. មូលហេតុញឹកញាប់

- មេរោគក្នុងឈាម (Septicemia)៖ នៅពេលបាក់តេរីវិវត្តនៅពេញទាំងខ្លួនដោយឆ្លងកាត់តាមសរសៃឈាមនានា ។ជំងឺនេះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរនិងជារឿយៗធ្វើអោយសត្វចុះខ្សោយយ៉ាងខ្លាំង សីតុណ្ហភាពឡើងខ្ពស់ និងមិនឃ្លានចំណី ។
  - កូនងាប់ក្នុងពោះ មេមិនអាចស៊ីចំណីបន្ទាប់ពីកើតកូនបាន ២-៣ថ្ងៃ និងសីតុណ្ហភាពឡើងខ្ពស់ ។ ប្រសិនបើមេរោគមិនធ្វើការវិវត្តន៍ទេនឹងមានការហូរឈាមធ្លាក់តាមផ្លូវបន្តពូជ ។
  - កូនងាប់កើតមិនអស់ និងសុកមិនធ្លាក់ ។
  - បាក់តេរីក្នុងឈាមផ្សេងទៀត (ឧទាហរណ៍ ជំងឺកញ្រ្ជិល) ។

រូបភាពទី ១៥.២: កូនជ្រូកងាប់នៅក្នុងពោះ ដោយសារកើតមិនអស់ និងសុកមិនធ្លាក់

  - ជំងឺធ្លាក់ស៖ ពេលដែលជំងឺឆ្លងដល់ក្រលៀនរបស់មេជ្រូក មេរោគនឹងធ្វើការវិវត្តនក្នុងឈាម ។
- ប៉េស្តស្រួចស្រាវ (បង្ហាញរោគសញ្ញាមិនច្បាស់លាស់)៖ ករណីនេះគេសង្កេតឃើញសីតុណ្ហភាពឡើងខ្ពស់ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃ ប៉ុន្តែការប្រើប្រាស់អង់ទីបូទិកពុំមានប្រសិទ្ធភាពទេ ។ យើងត្រូវពិនិត្យ ២ ទៅ៣ថ្ងៃបន្ទាប់ ហើយធ្វើការវះកាត់សាកសព ដើម្បីរករោគសញ្ញា ជំងឺប៉េស្ត ។

គ. ព្យាបាល

ត្រូវធ្វើការចាក់អង់ទីប៊ីយ៉ូទិក ដែលមានសកម្មភាពលឿន (អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន Oxytetra-cyclin ឬអង់រ៉ូហ្លក់សាស៊ីន Enrofloxacine) ដោយប្រើកម្រិតទ្វេដង ។

យើងត្រូវចាក់អុកស៊ីតូស៊ីននៅពេលមេជ្រូកកើតកូនរួចរាល់

ដើម្បីឱ្យប្រាកដថាមិនមានកូនជ្រូកងាប់ ឬសុកមិនទាន់ធ្លាក់អស់ ។